

Les polítiques penals i la política: el cas del Regne Unit

JOANNA SHAPLAND

Professora de criminologia de la Universitat de Sheffield

RICHARD SPARKS¹

Professor de criminologia de la Universitat de Keele

255

1. INTRODUCCIÓ

Malgrat l'ampliació de l'abast i —segons el nombre de criteris— la vitalitat de la recerca criminològica al Regne Unit en els anys noranta, el cas és que, tal com indiquen Jefferson i Shapland² respecte als anys vuitanta, els criminòlegs britànics encara no han elaborat un informe sobre les controvèrsies recents i els darrers esdeveniments que es pugui comparar, tant per la seva amplitud com per la seva ambició teòrica, amb l'anàlisi de la política de *law and order* en els anys setanta efectuada per Hall *et al.*³ No és que aquests esdeveniments no hagin estat catalogats (vegeu, en particular, l'imponent obra de Windlesham publicada el 1996), o que hagin tingut lloc sense suscitar comentaris crítics.⁴ Darrerament també hi ha hagut alguns intents d'avaluació teòrica reflexiva, en especial l'exposició, argumentada brillantment però encara programàtica, de Garland⁵ (sobre aquesta exposició, vegeu-ho també més endavant). Tanmateix, el projecte consistent a teoritzar les relacions entre l'elaboració d'una política, la pràctica de la justícia criminal i les tasques més àmplies de l'Estat i de la societat durant aquest període resta obert i inacabat.

Podem examinar els motius d'aquesta situació. Alguns hi veuen, des d'un punt de vista mertonianà, un senyal de maduresa, un pas de la teorització activa a un enfocament disciplinari d'abast mitjà. En efecte, expressada en termes menys evolucionistes, aquesta observació reflecteix d'alguna manera la professionalització i la

1. El treball de Richard Sparks durant la preparació d'aquest article ha tingut el suport d'una beca de l'Economic and Social Research Council, en el marc del programa sobre el risc i el comportament humà.

2. JEFFERSON, SHAPLAND, 1995.

3. HALL *et al.*, 1978.

4. FAULKNER, 1996; ASHWORTH, HOUGH, 1996; LACEY, 1994.

5. GARLAND, 1996.

institucionalització de la criminologia com a disciplina i, amb això, les noves condicions de la producció del saber criminològic (desenvoluparem aquest punt més endavant, seguint l'informe de Jefferson i Shapland).⁶ Vist des d'una altra perspectiva, és possible que hi hagi més d'una història per relatar, encara que aquest ja era el cas en els anys setanta. L'amplitud i la varietat de les recents transformacions en la delinqüència, en la sanció i en el control social no treuen gaire partit d'una narració clara i lineal; per aquest motiu, fins i tot (i potser sobretot) els més reflexius dels nous treballs solen revelar una certa perplexitat i la sensació que els esdeveniments estudiats són emergents i transitoris (per exemple, la recerca sobre la difusió de les tecnologies de vigilància o la privatització del control de la delinqüència).

Com a resposta a aquestes condicions, en aquest article intentem perfilar a grans trets les transformacions que han tingut lloc recentment en matèria de política i de recerca penals, així com formular algunes preguntes obertes sobre els tipus de resposta i d'intervenció, alhora possibles i desitjables, que afavoreixen l'anàlisi de la criminalitat, de la sanció i del control social al Regne Unit actual. No pretenem oferir una exposició exhaustiva, sinó que més aviat intentem distingir alguns dels grans trets de l'evolució en curs, descriure alguns elements contextuals més amplis de la cultura política britànica en mutació i exposar alguns dels reptes que haurà d'afrontar l'activitat criminològica en el futur.

Començarem per una avaluació crítica de l'activitat criminològica al Regne Unit en el transcurs dels anys noranta, obligatòriament vinculada tant a allò que encara no s'ha fet (o ni tan sols s'ha intentat) com a allò que sí que s'ha aplicat. En concret, i llevat d'algunes honroses excepcions,⁷ en aquests darrers anys la criminologia britànica rarament s'ha expressat amb la passió i la precisió necessàries sobre les noves estructures de la delinqüència i de la sanció que han caracteritzat el Regne Unit de la primèria dels anys noranta. No obstant això, hi ha hagut esdeveniments instructius quant a la relació entre els diversos punts de vista sobre la delinqüència, la política i la cultura, alhora que apareixia una recerca més pragmàtica i més administrativa, en matèria de prevenció de la delinqüència i de la toxicomania, per exemple. A més, l'elecció d'un nou govern per aclaparadora majoria obre un capítol potencialment diferent en la relació entre la criminologia i la política penal, que tractarem subreptíciament al final d'aquest assaig. Per tant, el nostre informe no és totalment pessimista.

La incapacitat de la criminologia, al principi dels anys noranta, per a exposar i criticar la ideologia del delictes i del càstig té unes arrels complexes, en part institucionals (la dependència de nombrosos investigadors dels finançaments externs, sovint de curta durada, amb les conseqüències inevitables en el caràcter de tants estudis finançats, així com la vulnerabilitat de les carreres individuals). Aquestes arrels també són intel·lectuals, en la mesura que almenys alguns dels nous lèxics teòrics que atrauen l'atenció (globalització, postmodernitat, societat del risc, etc.) es refereixen a fenòmens que, atès el seu caràcter mundial i genèric, no es tra-

6. JEFFERSON, SHAPLAND, 1995.

7. Per exemple, TAYLOR, 1997; CARLEN, 1995; SIM, en preparació.

dueixen fàcilment en estratègies destinades a anàlisis fonamentats o a la intervenció política.⁸

Les conseqüències d'aquests fets són força desconcertants. En primer lloc, alguns canvis d'una certa importància que hi ha hagut, per exemple, en els poders de la policia i les seves responsabilitats cap als seus poderdants (vegeu-ho més endavant), o en l'aplicació de les penes i el règim penitenciari (vegeu-ho també més endavant), escapen relativament a l'anàlisi (i a la resistència). En segon lloc, podem admetre que hi ha hagut algunes transformacions subtils —però fonamentals i fomentades políticament— en la naturalesa dels debats socials sobre la criminalitat i les penes (la utilització cada vegada més banalitzada del llenguatge de les «classes marginades», per exemple;⁹ una difusió més àmplia de les preocupacions per la propietat i les persones, així com una impaciència crispada davant la mala conducta dels menors), que només recentment han començat a rebre una atenció sistemàtica.

Davant les reaccions sovint prudents que susciten aquests esdeveniments entre els criminòlegs, cada vegada més són uns altres els qui els han de tractar. Entre aquests altres es troben grups de pressió especialitzats i alguns periodistes o intel·lectuals independents (com ara la valenta amazona feminista Beatrix Campbell), així com alguns als quals l'edat o el càrrec institucional¹⁰ ofereix una perspectiva més àmplia i potser garanteixen un cert aïllament del caliu de la controvèrsia. De vegades, també s'hi inclouen alguns antics adversaris de molts criminòlegs: alts magistrats (tal com demostra l'oposició del desaparegut Lord Taylor, quasi literalment amb el seu darrer alè, a les noves disposicions sobre condemnes) i caps de policia (que s'han declarat fermament en contra de la política de la *tolerància zero*). Si bé aquesta podria ser una bona prova dels apassionants canvis en la cultura política de l'alta magistratura i els alts càrrecs de l'administració policial, no diu gran cosa del paper, culturalment i políticament viable, que hi pot tenir la criminologia.

Aquesta marginació dels intel·lectuals pot tenir una explicació addicional en la mateixa popularitat dels relats sobre el delicte i la delinqüència en els mitjans de comunicació, així com en la necessitat d'aconseguir que algunes idees relativament simples sobre la criminalitat siguin accessibles. D'aquesta manera, ha augmentat significativament el nombre d'agències que utilitzen i presenten les idees i els descobriments dels altres i que, per la seva participació en l'escenari polític, gaudeixen d'un estatus social més important que els mateixos descobridors dels resultats i les idees. Una d'aquestes agències és l'Audit Commission, que exerceix una considerable influència sobre el govern, sobre l'aparell judicial¹¹ i sobre les cèl·lules de reflexió dels diferents credos polítics. El problema de tots aquests comentaristes consisteix en el fet que, encara que els seus diagnòstics solen ser

8. Vegeu sobre aquesta qüestió TAYLOR, 1997; O'MALLEY, 1997. Per a una descripció introductòria d'alguns dels reptes plantejats a l'anàlisi criminològica per la nova evolució de la teoria social, vegeu SPARKS, 1997.

9. MURRAY, 1990; DENNIS, ERDOS, 1992.

10. RADZINOWICZ, 1994; WINDLESHAN, 1996.

11. Vegeu, per exemple, el treball de l'Audit Commission sobre el manteniment de l'ordre (1993, 1996).

pertinents, les intervencions no fomenten per si mateixes el tipus d'anàlisi reflexiva, encara que compromesa, que ha constituït històricament el bagatge més honorable de la criminologia acadèmica.

Amb l'esperança d'afavorir aquesta anàlisi, el present article es dividirà en quatre apartats. En primer lloc, examinarem breument uns certs aspectes polítics i culturals del Regne Unit dels anys noranta. En segon lloc, presentarem una visió una mica més concreta (encara que necessàriament molt concentrada) de l'entorn en què evolucionen el discurs i la pràctica de la justícia penal, amb una menció especial a la intensa politització de la política penal i judicial. A continuació, destacarem els canvis que han tingut lloc en un dels àmbits més fèrtils de la recerca i el debat polític del període estudiat: les relacions entre delinqüència, localitat, qualitat de vida i govern de les ciutats. Finalment, mostrarem com ha evolucionat la criminologia britànica en els anys noranta i considerarem la millor manera d'estimular-ne la reacció a les condicions polítiques i intel·lectuals que va haver d'afrontar al començament dels anys noranta i a les que trobarà amb el nou govern.

2. L'ESTAT I LA SOCIETAT AL REGNE UNIT (1990-1997): FINAL DE PARTIDA PER ALS CONSERVADORS?

Un dels motius que regeixen les nombroses continuïtats que hi ha entre el present informe sobre la política i la recerca penals i l'informe publicat l'any 1995 per Jefferson i Shapland és que, segons deia diplomàticament John Gray, els anys vuitanta «han trigat a morir». ¹² Dit d'una altra manera, la majoria de les transformacions essencials en el discurs i la pràctica polítics del país van continuar fent-se notar al llarg del període estudiat, incloent-hi les que van afectar directament la política penal i judicial dels anys vuitanta, en plena expansió del «thatcherisme».

No és que les dues dècades hagin estat, en qualsevol sentit, idèntiques. Als ulls d'alguns observadors perspicaços, com Gray ¹³ i Colin Hay, ¹⁴ la posició del govern de Major (1992-1997) és òbviament neoliberal; tanmateix, la seva política ha estat la d'un govern neoliberal en l'agonia d'una incurable consumpció, en contrast amb el segon i el tercer govern de Thatcher, que van poder gaudir plenament de l'autoritat i el poder de l'Estat. Hay descriu aquest fenomen com a degeneració del «thatcherisme radical» (el del període 1987-1990, sobretot) amb una «consolidació alliberada del seu radicalisme ideològic» ¹⁵ en els anys noranta. Així, encara que la llarga supremacia del partit conservador en la vida política britànica només va arribar a la seva fi amb les eleccions de maig de 1997, la derrota va ser precedida per un lent esfondrament de la seva legitimitat.

12. GRAY, 1997, p. 106.

13. GRAY, 1997.

14. HAY, 1996.

15. HAY, 1996, p. 164.

Inspirant-se en l'obra de teòrics de l'Estat com Jessop¹⁶ o Offe,¹⁷ Hay exposa el raonament següent: com ja sabem, l'any 1979 el compromís de postguerra havia arribat al seu punt d'explosió i aleshores Thatcher va saber aprofitar l'avinentesa i va presentar l'acumulació de problemes que experimentava l'Estat de benestar keynesià com una doble crisi caracteritzada tant per la impossibilitat de governar com per l'absència de competitivitat. Segons Hay (1996, 136), cal entendre el thatcherisme com un projecte d'Estat neoliberal emmascarat sota la retòrica del conservadorisme moral. Les seves fonts d'inspiració neoliberals i neoconservadores es van barrejar en un projecte destinat a reduir al màxim possible les institucions de l'Estat de benestar (per a eliminar-ne els elements que restringien l'esperit d'empresa i, alhora, per a abolir «la dependència i el parasitisme») i en el d'alliberar les forces del mercat (d'una banda, per a estimular la competitivitat internacional i aconseguir l'estabilitat dels preus, i, de l'altra, per a fomentar les vigoroses virtuts de l'autoconfiança i la responsabilitat personal). A la darrera dels anys vuitanta, el reforç del projecte thatcherià havia generat una transformació institucional fonamental i general, amb una redefinició dels perfils propis de l'Estat i la instauració de les estructures d'un règim estatal nou.¹⁸ El thatcherisme radical correspon així a un període marcat per una política estructural que va provocar canvis irreversibles en l'Estat i la societat, a diferència de la que s'havia posat en pràctica anteriorment. Per contrast, en els anys noranta el Regne Unit va experimentar un retorn a un enfocament polític conjuntural:¹⁹ enfrontat a l'acumulació dels seus problemes de gestió, després d'un llarg període de direcció administrativa, però mantenint-se fidel a principis i institucions heretats del període thatcherià, el govern de Major fou incapaç de generar una segona onada de transformacions en l'aparell d'Estat, la qual cosa va donar lloc a una «crisi neoliberal de la gerència».²⁰

Amb menys formalitat teòrica —però no amb menys eloqüència i precisió— John Gray ha identificat alguns dels efectes destructors del període neoliberal en la vida política i cultural britàniques. Sota la seva forma radical —afirma Gray— l'acció del neoliberalisme britànic sempre ha estat de destrucció creativa. El thatcherisme fou, segons ell, un agent brutal i inconscient de la modernització.²¹ Gray observa una autodestrucció del conservadorisme britànic per la ideologia de la nova dreta.²² En la seva recerca dogmàtica d'una teoria general de la intervenció mínima de l'Estat, la seva llarga presència en les institucions britàniques [...] les ha desproveït d'una gran part de la seva ètica i legitimitat (1997, 5-7). Des del punt de vista de Gray, els neoliberals britànics mai no han afrontat el punt central de la contradicció en el seu pensament i en la seva política, a saber, la contradicció entre l'apologia de la revolució permanent del mercat global i la preservació de les

16. JESSOP, 1990.

17. OFFE, 1984.

18. HAY, 1996, 153.

19. *Ibid.*, 169.

20. *Ibid.*, 1996, 172.

21. GRAY, 1997, 3.

22. *Ibid.*, 1.

formes estables de vida familiar i comunitària (1997, 9). Incapaços d'admetre que, una vegada desfermades, les forces del mercat poden comportar conseqüències socials desastroses,²³ els conservadors neoliberals es perden en projeccions venjatives, fantasmes atàvics del fonamentalisme cultural (Gray, 1997, 9). L'opinió de Gray sobre les potencialitats autoritàries de l'individualisme «asocial» dels neoliberals mereix, sens dubte, ser esmentada:

Allò que la ideologia de la nova dreta ignora són les nombroses maneres en què la promoció de la llibertat de mercat ha requerit, tant al Regne Unit com a la resta del món, la centralització del poder en institucions estatals sòlides i sovint autoritàries. La destrucció gairebé total del poder local al Regne Unit, el fet que nombroses institucions intermediàries hagin estat privades de la seva autonomia i la seva particularitat cultural per la creació de quasimercats interns, juntament amb la creació de l'Estat-*quango*,²⁴ no són accidents en la història del projecte neoliberal: en són una part integrant. Al capdavant, el neoliberalisme ha estat l'expressió política de la creença que l'intercanvi mercantil és la forma primordial de la llibertat humana. La llibertat política i la llibertat d'expressió en el si d'institucions autònomes només eren llibertats dubtoses en comparació de la llibertat de comerç, per la qual cosa era plenament legítim limitar-les si això podia ampliar l'esfera de l'intercanvi mercantil. D'aquesta lògica primitiva neix la familiar paradoxa del liberalisme del mercat, que genera un tipus d'individualisme autoritari basat en els fonaments d'un Estat molt centralitzat. Sembla que l'observació de Macaulay que la força i el botxí s'oculten darrere l'Estat utilitarista de James Mill anuncia d'una manera premonitòria l'Estat minimal dels neoliberals, en què la presó privatitzada i els comptables de la Next Step's Agency acompleixen les mateixes funcions.²⁵

Certament és una invectiva, però d'alta volada. Aquesta opinió materialitza, segons el nostre parer, algunes de les característiques més desagradables i menys atractives d'aquella època. Encara que el *thatcherisme* sempre va ser, d'alguna manera, una estratègia de la desigualtat,²⁶ durant els anys noranta, però, les disparitats d'ingressos s'han accentuat i la pobresa s'ha agreujat al Regne Unit. A més, la remodelació de la pobresa en el llenguatge en voga entre els neoliberals (en particular, el terme de classes marginades) anuncia una crispació impacient davant els exclosos i, en especial, els joves que es comporten malament.²⁷ Les coincidències entre aquestes experiències de polarització i la forma de gestió de l'Estat neoliberal, que ha d'afrontar problemes de legitimitat cada vegada més profunds, han tingut conseqüències duradores i particulars en el to i el contingut de la política de justícia criminal, i també en la vida política en aquest període.

23. Vegeu a continuació, TAYLOR, 1990.

24. Al Regne Unit, les *quango* són agències no governamentals quasiautònomes, és dir, semipúbliques i especialitzades (n. del t.).

25. GRAY, 1997, 27.

26. WALKER, 1990; WESTERGAARD, 1992.

27. McDONALD, 1997.

La recerca criminològica s'ha de marcar alguns punts importants explorant el filtre d'aquests temes a través de la cultura i les institucions de l'Estat nació pròpies de períodes concrets del seu desenvolupament, i també ha de certificar els seus efectes concrets. Tanmateix, no disposem d'una sociologia política de la delinqüència i de les sancions al Regne Unit que sigui pròpiament contemporània i que no ignori la teoria; a aquesta absència s'adreça especialment la present exposició. Altres observadors formulen queixes similars,²⁸ mentre que també hi ha qui ha començat a omplir aquesta llacuna, si més no pel que fa a alguns àmbits específics de la política estudiada.²⁹ Així mateix, hi ha importants contribucions teòriques³⁰ que criden la nostra atenció en aquest sentit, encara que els seus projectes encara estan pendents de consagració empírica.

3. LA PENALITAT: LA POLÍTICA PENAL I LA RECERCA EN ELS ANYS NORANTA

3.1 El gerencialisme progressista (1990-1993)

Segons el nostre punt de vista, és molt comprensible que les puntes de politització dels temes de la llei i l'ordre s'hagin esdevingut al principi i al final de la supremacia dels conservadors en la vida política britànica. Tal com afirmava Hall,³¹ per a l'èxit de Thatcher el 1979 fou primordial que aquesta reprengués l'anàlisi aleshores predominant, segons la qual «l'hivern del descontentament» era una crisi de la impossibilitat de governar. Aquesta crisi va afavorir el thatcherisme, no solament en el vessant electoral, sinó també ideològicament perquè es va viure en els termes de la ideologia thatcheriana.³² Limitar l'àmbit d'intervenció de l'Estat i prometre l'ordre i un govern ferm eren dos aspectes que formaven part de la mateixa concepció d'una llibertat mitjançant la llei. Per aquesta raó, Hall defineix el thatcherisme inicial com a populisme autoritari.³³

Ironies de la història, en el període que comença a la darrereria dels anys vuitanta, que Hall defineix com a thatcherisme radical, durant el qual el projecte thatcherià va estar en plena possessió del poder d'Estat, es va aplacar la controvèrsia sobre els temes de justícia penal. La llei i l'ordre ocupaven una posició menys destacada en els manifestos electorals de 1987 i 1992 que amb motiu de les eleccions de 1979 i 1983.³⁴ Ni la Children Act de 1989 ni la Criminal Justice Act de 1991 no es podien considerar senyals evidents d'un populisme autoritari (encara que aquestes lleis s'ajustaven als principis neoliberals del govern en la seva dimensió gerencialista i consumista).³⁵ En efecte, la Criminal Justice Act de 1991

28. Vegeu TAYLOR, 1997.

29. CRAWFORD, 1997; SPARKS *et al.*, 1996, capítol 1; SIM, en preparació.

30. GARLAND, 1990, 1996.

31. HALL, 1988.

32. HALL, 1979, p. 30.

33. HALL *et al.*, 1978; HALL, 1979, 1988; HAY, 1996, p. 136-140; BRAKE, HALE, 1992.

34. DOWNES, MORGAN, 1996, p. 192-193.

35. LACEY, 1994; JONES, 1993.

era, d'una manera molt més essencial, obra d'alts funcionaris liberals i viceministres del Home Office prudentment progressistes, que miraven d'harmonitzar un sistema de condemna notòriament heterogeni i limitar alhora l'expansió aparentment inexorable de la població carcerària, més que no pas la traducció d'una intuïció populista qualsevol. Curiosament, al principi dels anys noranta semblava que un govern constituït en un ambient de populisme autoritari es preocupava menys per remodelar el Home Office que altres ministeris, com els de Sanitat o Medi Ambient (àmbits en els quals s'exercia l'autoritat dels poders locals).

Com a conseqüència de la Criminal Justice Act de 1991, la població carcerària d'Anglaterra i el País de Gal·les va experimentar un descens sensible.³⁶ Entre les característiques principals de la Llei de 1991 destaquen les següents:

- s'articulava sistemàticament entorn del principi del *justice model*;
- proposava una escala molt sistemàtica de penes, jerarquizades segons el grau de pèrdua de llibertat que comportaven;
- el llibre blanc que l'havia precedit qüestionava explícitament l'efecte dissuasiu com a objectiu independent en la tria de les penes i afirmava que sovint la presó només era una manera costosa de tornar més dolents els dolents, i
- introduïa un sistema de multes personalitzades que no va trigar a donar peu a controvèrsies —sobretot entre els més benestants susceptibles d'ésser jutjats—, principalment perquè la seva matussera temptativa de vincular el nivell de sanció econòmica als recursos dels delinqüents hauria comportat resultats greument desproporcionats.³⁷

La Llei feia una clara referència a l'avaluació i la reducció dels riscos, però únicament quant a l'àmbit especial i relativament tècnic de les condemnes a penes llargues, a causa de la perillositat de les persones condemnades per crims o delictes violents i/o sexuals, d'acord amb l'article 2.2.b), i a la vigilància dels detinguts després de la seva posada en llibertat. Seguint en aquest sentit les recomanacions de la comissió Carlisle,³⁸ la Llei de 1991 va fer que la posada en llibertat a mitja condemna fos automàtica per als detinguts condemnats a menys de dotze mesos, automàtica però condicional per als qui complien penes compreses entre un i quatre anys i discrecional i condicional en cas de condemna a més de quatre anys de presó. L'element condicional implicava que tots els detinguts condemnats a més d'un any s'havien de sotmetre a un control judicial de durada variable després de la seva posada en llibertat.³⁹ La Llei introduïa també alguns canvis en el procediment de llibertat condicional, com ara temptatives més formals d'avaluació dels riscos respecte als condemnats a cadena perpètua o a penes determinades.⁴⁰

36. De fet, la població carcerària havia començat a disminuir durant els debats que van precedir l'aprovació de la Llei (i mentre es formava els magistrats en la seva filosofia) i abans de l'aplicació formal de les seves disposicions respecte a les condemnes.

37. Vegeu WINDLESHAM, 1996, p. 11-17.

38. Home Office, 1988.

39. Vegeu HOOD, SHUTE, 1994, 1995, 1996; MAGUIRE *et al.*, 1996; ASHWORTH, 1995.

40. COPES *et al.*, 1994; HIRSCHMANN, 1996.

3.2 Mesures no privatives de llibertat i alternatives

La Criminal Justice Act de 1991 era una temptativa deliberada de racionalitzar i, en certa mesura, limitar l'ús de l'empresonament. Aquesta Llei —en coherència amb la seva orientació, dedicada a la proporció justa de les penes— estipulava que les circumstàncies del delictes havien de ser examinades pels tribunals a fi de determinar el nivell de gravetat del delictes (article 29) i que els tribunals, abans de dictar una pena de presó, l'havien de justificar expressament com a únic recurs davant la gravetat del delictes (articles 1 i 2). Aquestes restriccions van ser molt criticades: en primer lloc pels magistrats, que les veien com a traves als seus poders discrecionals històrics, i també pels polítics conservadors (vegeu-ho més endavant).

En conseqüència, va caler concentrar-se novament en la centralitat de les penes no privatives de llibertat en el procés penal i preparar l'opinió pública per a què la majoria de les activitats dels tribunals desemboquessin en penes alternatives. Això formava part, de fet, del reconeixement de la situació actual; en efecte, des de fa temps, la gran majoria dels casos criminals es resolen amb posades en llibertat o amb una sanció econòmica o de control. A més, des de feia alguns anys l'empresonament estava en declivi respecte al total de les penes acordades, sobretot per als delinqüents menors i els adults joves.

Tanmateix, tant els principis com el bon màrqueting de la Llei de 1991 exigien que les sancions no privatives de llibertat —d'ara endavant, penes en règim obert (*community sentences*)— fossin considerades:

- a) prou estrictes per a satisfer la demanda de sancions proporcionals als delictes i
- b) contribuïdores a la protecció del públic.

Amb aquesta mesura, la Llei de 1991 va accentuar les tendències ja existents, favorables a la posada a prova i als «treballs d'interès general», en detriment del seu pacte històric amb els principis de l'ajuda social i el treball social, per tal d'insistir en les seves funcions de control i, d'alguna manera, proposar un paper més obertament penal.⁴¹

Això ha comportat un debat sobre l'eficàcia de la posada a prova com a forma de prevenció dels comportaments delictius,⁴² una proliferació de les recerques d'avaluació⁴³ i una intensificació de la preocupació governamental sobre les normes de gestió i de resultats.⁴⁴ Tanmateix, també hi ha hagut un debat, sovint molt animat, entre els professionals i els universitaris sobre la pèrdua de vocació del treball social i el futur dels valors de la posada a prova.⁴⁵ Els debats continuen, no sense haver rebut noves inflexions, suscidades essencialment per les noves demandes i expectatives que ha desvetllat la Crime and Disorder Act de 1998 (aquesta Llei s'examina al final del present assaig).

Alguns punts mereixen una atenció especial. En primer lloc, paral·lelament a

41. Per a un resum més exhaustiu, vegeu WORRALL, 1997.

42. MCGUIRE, 1995; RAYNOR *et al.*, 1994.

43. Per exemple, MAIR *et al.*, 1994.

44. Vegeu Home Office, 1995a; 1995b.

45. Vegeu, entre altres, WILLIAMS, 1995; JAMES, 1995; SPENCER, 1995.

una accentuació de la importància donada a les funcions de control de les penes en règim obert, hi ha hagut un declivi —que els criminòlegs, per dir-ho així, no han apreciat— de la centralitat de la multa, sanció predominant en la història de les condemnes al Regne Unit. En segon lloc, amb el ressorgiment de la política populista de severitat a partir de 1993 (vegeu-ho més endavant), les penes en règim obert van desaparèixer un cop més dels debats polític i públic (però no en la realitat de les condemnes dictades) durant almenys els cinc anys següents.

3.3 La privatització i el sistema penal

264

La Llei de 1991, més obertament neoliberal, incloïa també disposicions a favor de la gestió privada de les presons.⁴⁶ L'any 1993, el ministre d'Interior de l'època, Clarke, va justificar aquesta evolució apel·lant als principis liberals de llibertat dels mercats. Des del seu punt de vista, es tractava tant de tenir places de presó addicionals, rendibles i que oferissin condicions de confinament humanes com d'estimular la competència i la imaginació en l'administració penitenciària. Clarke va afirmar que aquestes decisions no aportaven cap fonament legítim a la controvèrsia, ja que van ser preses per un optimista pragmàtic i obstinat:

El servei que exigeixo, en nom del contribuïent, dels ciutadans i del detingut, és una presó eficaç, condicions més humanes i un veritable contingut d'esmena, presat d'una manera competent per un cost raonable. No tinc cap prejudici ideològic que aquestes expectatives puguin acomplir-les empleats del sector privat o funcionaris. Ni l'interès públic ni els motius polítics són una raó perquè l'administració penitenciària no pugui demostrar que pot competir amb el sector privat en la prestació, quotidianament, de condicions decents de confinament i d'un règim de qualitat, per un cost que s'ajusti a una bona relació qualitat/preu.⁴⁷

Siguin quines siguin les oposicions fonamentals (que aquesta declaració ignora), no és menys cert que es presenta amb força claredat com a participant d'un programa (implícitament consensuat) de modernització i millora dels règims de presó. Des d'aquest anunci, hi ha hagut un augment regular del nombre de presons construïdes i gestionades per empreses privades, alhora que el paper del sector privat en la gestió de les presons gaudia d'una acceptació creixent que ha sobreviscut al canvi de govern. No obstant això, per als criminòlegs ha estat difícil avaluar l'impacte de la privatització en la vida quotidiana dels detinguts o en el pressupost del sistema penal. No s'han finançat gaires recerques sobre el tema i, de moment, ens hem de refiar —pel que fa al balanç de la privatització de les presons— de l'avaluació de James *et al.*,⁴⁸ que consideren positiu el règim aplicat a la presó de Wolds (gestionada per una empresa privada); aquest règim representava

46. SPARKS, 1995.

47. *The Independent*, 22 de desembre de 1992, p. 17.

48. JAMES *et al.*, 1997.

certament una millora en relació amb les condicions predominants a les presons més antigues però gairebé era comparable a les dels establiments del sector públic més ben finançats i més moderns. La conjunció del considerable augment en la població carcerària i de les restriccions pressupostàries ha generat, però, una tensió extrema en la majoria de les presons del sector públic. Cap investigador no ha pogut accedir a les dades per comparar els pressupostos de les presons privades amb els de les presons públiques —ja que aquestes dades han estat considerades comercialment confidencials— i, per tant, és impossible contestar les preguntes sobre la rendibilitat comparada dels dos sectors en aquest àmbit.

3.4 Els disturbis a les presons i la comissió Woolf

265

Gairebé coincidint amb l'aprovació de la Llei de 1991, l'èpic informe de Lord Woolf sobre els disturbis que van desballestar el sistema penitenciari anglès l'abril de 1990 va fer reforçar l'ambient de progressisme prudent que caracteritza la política penal des del començament dels anys noranta. Els motins i la inherent recerca potser constitueixen, en conjunt, l'esdeveniment més important en la història de la política penal britànica de començament dels anys noranta. L'informe Woolf⁴⁹ no solament va ser notable per les seves propostes de reforma específiques —encara que aquestes darreres eren substancials—, sinó també pel marc conceptual general en què es van plantejar aquestes propostes. Tal com han observat Sparks i Bottoms,⁵⁰ Woolf «va introduir termes nous en el lèxic de la penologia oficial anglesa». La comissió Woolf s'ha destacat també per la seva utilització extensiva de la recerca i per la centralitat, en els seus debats, dels resultats de recerca.

La comissió Woolf es va crear com a conseqüència del xoc provocat per l'amplitud dels motins del principi dels anys noranta (xoc al qual va contribuir la retransmissió televisiva íntegra i en directe del motí de Strangeways). Fins a mitjan anys vuitanta els aldarulls col·lectius greus a les presons angleses es limitaven principalment a les presons masculines reservades a penes llargues i que impartien formació, especialment a les que aplicaven el sistema d'alta seguretat anomenat de dispersió.⁵¹ Les reaccions oficials (la majoria de les quals no eren públiques) es concentraven, en gran mesura, en les millores dels equips i les tècniques de lluita antiavalots o d'identificació dels líders. Tal com reconeix Woolf, en els anys vuitanta es va accentuar notablement la freqüència i l'amplitud dels aldarulls carceraris; la hipòtesi que la protesta activa només era cosa d'un grapat de desesperats ja no es podia plantejar seriosament. A més, Woolf afirmava que l'amplitud i la intensitat dels moviments de protesta a les presons de Manchester, Dartmoor, Bristol, Cardiff i altres ciutats només es podien atribuir a un sentiment d'injustícia compartit àmpliament:

49. WOOLF, 1991.

50. SPARKS, BOTTOMS, 1995.

51. WOOLF, 1991, § 9.8 -9.18.

Un tema recurrent en els testimonis dels detinguts considerats com a possibles instigadors dels motins, i amb una coneguda implicació, és que havien comès aquells actes com a resposta a la manera de ser tractats pel sistema penitenciari. Encara que no sempre fan servir aquests termes, senten una manca de justícia. Si el que diuen és cert, el fracàs de l'administració penitenciària en el compliment de la seva missió d'una manera justa va suposar, l'abril de 1990, greus dificultats per a assegurar la seguretat i el control en les presons.⁵²

266

Sparks *et al.*⁵³ afegeixen que Woolf va introduir així en el discurs oficial anglès un reconeixement molt clar, però encara implícit, de la naturalesa condicional de la legitimitat del manteniment de l'ordre a les presons. Woolf admet, en altres termes, que el consentiment dels detinguts de l'autoritat exercida sobre ells pels funcionaris és variable. La part essencial de l'acollida àmpliament favorable que van rebre les opinions de Woolf entre els professionals penals i les associacions reformadores es basava en una visió de la seva intervenció com a decididament afavoridora d'una concepció liberal del detingut en qualitat de posseïdor de drets (potser no necessàriament tant com haurien desitjat els qui es van comprometre a favor del respecte dels drets humans a les presons). A això cal afegir que la visió subjacent del detingut com a antic i futur ciutadà encaixava d'una manera harmoniosa, segons alguns, amb el concepte de proporcionalitat justa que va impregnar tota la formulació de la Criminal Justice Act de 1991 (molt especialment, el llibre blanc del Home Office que va precedir aquesta Llei el 1990), encara que aquest consens fàcil d'obtenir no va ser exempt d'algunes crítiques ben articulades.⁵⁴

El segon element tangible del liberalisme de Woolf fou la introducció de la noció de contracte (o, de vegades, de conveni) per a descriure els aspectes essencials de la relació desitjada entre el detingut i el sistema (i entre els diferents actors en el si de l'organització). Woolf considera que aquestes innovacions aclaririen les expectatives legítimes dels detinguts i que, en general, donarien lloc a un nou mitjà en virtut del qual «les normes vigents en l'Administració podrien assolir nivells acceptables gràcies a una identificació precisa del servei que han de rebre els detinguts» (§12.129). És evident que el contractualisme de Woolf és l'aspecte del seu pensament que concorda més bé amb l'ètica emergent de la nova gestió del sector públic.⁵⁵

A la intervenció de Woolf va seguir, el mateix any, un segon informe ben documentat, aquesta vegada en referència específica als problemes gerencials, efectuat per Sir Raymond Lygo.⁵⁶ L'administració penitenciària es va convertir en una agència executiva el 1993, amb un nou director general, contractat a partir d'un contracte de durada determinada que incloïa una part important dedicada als

52. WOOLF, 1991, § 9.24.

53. SPARKS *et al.*, 1996, p. 15-22.

54. SIM, 1994.

55. Vegeu POLLITT, 1993; CLARKE *et al.*, 1994; BOTTOMS, 1995.

56. LYGO, 1991.

resultats. Entre els senyals més visibles del nou estil gerencial hi ha una sèrie de documents que exposen els criteris de la nova pràctica.⁵⁷ Una de les noves disposicions —el Pla d'empresa— introdueix una sèrie de declaracions, que afegeix a la declaració d'intencions ja existent les relacionades amb la visió, els objectius i els valors. L'avenç cap a la realització dels objectius s'hauria de controlar mitjançant indicadors clau de rendiment quantificables, en relació amb les fugues, les agressions, la sobreocupació, les instal·lacions sanitàries, les «activitats útils», el temps passat fora de la cel·la, les visites i els costos. Al principi, se suposava que aquestes mesures asseguraven la millora de les normes d'economia, eficàcia i efectivitat i que alhora generaven més motivacions, responsabilitats i oportunitats per als membres del personal que hi ha a la base de l'organització. Tal com solen presentar-les els seus promotors, les iniciatives gerencialistes proporcionen mitjans per a modernitzar les institucions obsoletes i fomenten una gestió global més eficaç dels processos complexos. Naturalment, les pràctiques de gestió delegades d'aquesta manera concorden perfectament amb la privatització (o «contractació» externa) de les presons.

En resum, el període 1990-1993 va estar àmpliament dominat pel progressisme gerencialista, en aspectes que concorden amb la teoria neoliberal, encara que no en són un resultat exclusiu. Tanmateix, aquest ambient va canviar bruscament el 1993: en haver-hi aquest gir, l'aplicació de les penes i la gestió de les presons tornaven a ser habituals, tot i que ara ho feien d'una manera molt més relacionada amb el populisme autoritari. En aquest nou clima, la reacció oficial als esdeveniments escandalosos en les presons (en particular, dues fugues espectaculars en els anys 1994 i 1995) es va formular amb unes condicions molt diferents i el gerencialisme es va prestar a una inflexió totalment diferent.

3.5 «La presó funcional»: el retorn del populisme autoritari (1993-1997)

L'any 1993 va ser un any ple d'esdeveniments i lluites pel que fa a la política penal britànica. Va començar amb el segrest i l'assassinat d'un nen de dos anys, James Bulger: omnipresent en els mitjans de comunicació, aquest drama es va convertir en la referència inevitable d'un debat angoixat amb un atípic punt de partida, constituït per circumstàncies més que excepcionals, que no va impedir que l'esdeveniment en qüestió adquirís l'estatus de símptoma i indicador de marcades tendències en boca de molts comentaristes. Al llarg de l'any, la impunitat dels criminals davant unes institucions impotents i, més especialment, la dels joves que infringeixen la llei, es va convertir en un tema recurrent. Sovint també es va sentir dir que la policia —la seva capacitat per a fer respectar, però també per a encarnar literalment el sentit de l'ordre, ha estat un tret molt apreciat de l'imaginari nacional anglès al llarg d'aquest segle— ja no era capaç de contenir el perpetu avenç de la delinqüència. Algunes veus es van alçar per a promoure grups d'autodefensa, tant

57. Sobre la nova gestió de l'administració penitenciària, vegeu KING, McDERMOTT, 1995, p. 47-57; McLAUGHLIN, MUNCIE, 1994.

en els diaris seriosos com en la premsa popular.⁵⁸ Tots aquests fets són ben coneguts i comencen a estar documentats correctament.⁵⁹ Sembla plausible considerar aquesta campanya com un dels moments en què l'insoluble problema que planteja un nivell elevat de delinqüència i els límits de la capacitat de l'Estat (o la seva determinació) per a actuar i reduir-lo⁶⁰ finalment van constituir un repte políticament visible.

Des d'abans de l'aplicació completa de les disposicions de la Llei de 1991, l'orientació de la política penal havia iniciat un gir notable. Com a resposta a les crítiques dels magistrats, molt difoses en els mitjans de comunicació i referents a les restriccions del poder discrecional, tant en matèria de condemnes com d'aplicació del sistema de multes personalitzades, la Criminal Justice Act de 1993 va derogar bruscament les disposicions litigioses.⁶¹ En la conferència del Partit Conservador de setembre de 1993, el nou ministre d'Interior, Howard, va pronunciar un discurs que va tenir una acollida excepcionalment bona. Per a delectar encara més l'auditori i la premsa diària de l'endemà, va fabricar l'expressió «La presó funcional». Vet aquí un extracte del que Howard va dir aquell dia:

Que quedi clar: la presó funciona. Ens protegeix dels assassins, els agressors i els violadors, i fa dubtar els qui se senten temptats de cometre delictes. Avui faig aquest anunci: construirem sis presons noves. Seran construïdes... [aplaudiments] Seran construïdes i gestionades pel sector privat i puc dir-vos una cosa: Butlins no serà candidat a l'obtenció d'aquest contracte. [aplaudiments] Durant l'estiu ha correbut el rumor que considero que la presó no hauria de ser un centre d'esbarjo. Doncs bé, ara us revelaré un secret: aquest rumor és cert. I per això estic fermament decidit a fer tot el possible per a què les condicions de confinament siguin decentes però austeres. [aplaudiments].

Amb una determinació i una tenacitat inusuals, Howard es va dedicar a legislar sobre aquestes bases (i altres de la mateixa índole). La Criminal Justice and Public Order Act de 1994, a més d'atribuir una nova gamma exhaustiva i diversificada de poders als policies, va crear trenta-nou infraccions noves i va augmentar les penes màximes, que sancionaven cinquanta-sis infraccions més.⁶² Això no fou tot: en una altra allocució important, pronunciada davant la conferència del seu partit l'any 1995, Howard va anunciar nous projectes orientats a la protecció del ciutadà, entre els quals destaquem la supressió de la llibertat condicional per als detinguts amb penes determinades (supressió basada en la veritable naturalesa de les condemnes), condemnes mínimes obligatòries per als reincidents en robatoris amb escalament o tràfic de drogues, així com condemnes a cadena perpètua obligatòries en cas de segona condemna per a determinades categories de delic-

58. Vegeu *The Independent* del 31 d'agost de 1993.

59. Vegeu especialment WINDLESHAM, 1996.

60. GARLAND, 1996.

61. WINDLESHAM, 1996, p. 3-36.

62. *Ibidem*, p. 155-161.

tes sexuals o especialment violents (de fet, una disposició similar a la pràctica americana de *two strikes, you're out*). Aquestes propostes es van plantejar en un llibre blanc titulat *Protecting the Public*⁶³ i van constituir —amb algunes esmenes adoptades durant aferrissades negociacions just abans de les eleccions de 1997— la base de la Crime (Sentences) Act de 1997. La controvèrsia que va suscitar aquesta darrera mesura, especialment entre Howard i l'alta magistratura —sobretot el Lord Chief Justice, Lord Taylor—, fou aspra i àvidament coberta pels mitjans de comunicació.⁶⁴

D'una manera clara i explícita, Howard tenia previst enviar més gent a la presó (en tot cas, la perspectiva que les seves idees poguessin tenir aquestes conseqüències no el va fer retrocedir gens ni mica). D'aquesta manera, a més, va recórrer a una barreja heterogènia de lògiques (dissuasió, empresonament i càstig), que generalment els universitaris puristes consideren lògicament diferents, fins i tot contradictòries. Òbviament, Howard no va tenir cap dificultat a apel·lar a l'instint del seu públic, segons el qual una retribució severa, la dissuasió màxima i l'empresonament porten sempre als mateixos resultats, tan ardorosament desitjats. El caràcter primmirat de les crítiques procedents dels entorns universitaris i judicials no és motiu de la present discussió: podria proposar-se qualsevol combinació de justificacions, sense que fos important el seu origen filosòfic, per a posar entre reixes encara més persones.

Entre els efectes més evidents d'aquesta iniciativa cal incloure un augment important del nombre de detinguts: després de tres anys consecutius de descens de la població carcerària (que succeïen un quart de segle de tendència inversa), el nombre de detinguts va augmentar de cinc-cents persones al mes durant l'últim trimestre de 1993. A més, contràriament a la tardor anterior, l'augment va precedir el canvi legislatiu.⁶⁵ Els jutges, doncs, es van posar a to amb l'ambient favorable a la prolongació de les penes que havien creat els discursos dels governs i els mitjans de comunicació. La població carcerària va augmentar del 25 % en els dos anys següents. En el moment d'escriure aquest article, la tendència a l'augment s'ha mantingut a un ritme tal que, si esmentéssim les darreres xifres, pecaríem d'obsolescència. El febrer de 1995 les previsions del Home Office eren d'una població carcerària de cinquanta-vuit mil detinguts l'any 2002; en la pràctica, aquesta xifra es va assolir l'any 1996.⁶⁶ La població carcerària a Anglaterra i al País de Gal·les va assolir la xifra de seixanta mil l'estiu de 1997.

Tanmateix —i això també és alligador en el marc del present examen—, la doctrina que inspira «La presó funcional» no solament implica la quantitat de sancions (la freqüència i la durada), sinó també un enfocament qualitatiu (en aquest cas, un canvi en l'estil i la forma dels règims carceraris). L'eslògan més freqüent

63. Home Office, 1996.

64. Vegeu, per exemple, ASHWORTH, 1997; HENHAM, 1997; ROZENBERG, 1997.

65. ASHWORTH, HOUGH, 1996.

66. Vegeu ZIMRING i HAWKINS (1991) per a una exposició que tracta els motius pels quals les previsions penals tenen moltes probabilitats de resultar gairebé totes falses, durant un període de ràpida i fèrtil expansió en iniciatives polítiques.

durant aquest període és que les presons haurien de ser decents però austeres. A més, el discurs de Howard en la conferència del seu partit l'any 1993 havia estat precedit, just abans, per una filtració que revelava l'existència d'un memoràndum sobre el tema (esmentat per *The Observer* el 22 d'agost de 1993: el «rumor» a què Howard feia al·lusió), en el qual el ministre d'Interior afirmava que «els detinguts gaudeixen d'un grau de confort material que es fa difícil d'entendre pels contribuents».⁶⁷

En resum, Howard tornava a defensar l'empresonament i no lamentava afirmar que, en el cas dels reincidents i els delinqüents perillosos, més penes de presó i més llargues constituïen l'únic mitjà per a garantir la protecció del ciutadà. En el transcurs del debat, va fer referències freqüents —encara que força retòriques— a la recerca universitària per a donar suport a les seves afirmacions (tant en matèria d'empresonament com de dissuasió).⁶⁸ En aquest context van tenir lloc dos greus atacs a la seguretat carcerària.

El setembre de 1994, sis detinguts pertanyents a l'Exèrcit Republicà Irlandès (IRA) van fugir de la unitat de seguretat especial (SSU) de la presó de Whitemoor, a Cambridgeshire: els van capturar, però durant l'arrest un vigilant fou ferit de bala a l'estómac. El tret es va fer amb una arma que havia estat introduïda clandestinament a la presó, desmuntada per peces; una segona arma de foc es va encasquetar. El gener de 1995 tres detinguts van fugir de la presó de dispersió de Parkhurst, situada a l'illa de Wight;⁶⁹ no van tornar a ser capturats fins al cap d'alguns dies. Aquest cas també va coincidir gairebé amb el suïcidi, a la seva cel·la de la presó de Birmingham, del violador i assassí en sèrie Frederick West. En cada un d'aquests casos es van fer recerques exhaustives, que van ser confiades a Sir John Woodcock (antic director general de la Policia de Sa Majestat) en el cas de Whitemoor, i al general John Learmont, en el de Parkhurst.

Les conseqüències d'aquests esdeveniments van ser complexes i van donar peu a la destitució (no sense una andanada intensa de recriminacions mútues i molt mediatitzades) del director general de l'administració penitenciària, Derek Lewis.⁷⁰ Aquests dos esdeveniments van ser interpretats, en els discursos oficials que van suscitar, com a resultat exclusivament de les mancances del personal supervisor i del control gerencial (un enfocament que contrastava enormement

67. SPARKS, 1996.

68. Vegeu HANSARD (HOC etc., abril de 1996).

69. Les presons de dispersió són aquelles en les quals els homes detinguts adults de categoria A (és dir, que es considera que la seva fugida representa el màxim perill per al públic) són «dispersats» (en una proporció d'un detingut de categoria A per cada cinc detinguts de categoria B). Es tracta del sector d'alta seguretat de l'univers carcerària anglès. Dos dels detinguts que van fugir de la presó de Parkhurst (fent servir una còpia de les claus) pertanyen aleshores a la categoria A. Les unitats de seguretat especial, tal com indica el seu nom, concebudes per a assolir un nivell encara més elevat de vigilància i seguretat física, es reserven per a algunes desenes d'homes considerats com els més perillosos i els més capaços d'escapar-se. Així, encara que van tornar a ser capturats quasi immediatament, el fet que aquests detinguts hagin pogut sortir del perímetre de seguretat i hagin tingut accés a armes de foc ha suscitat grans controvèrsies.

70. LEWIS, 1996.

amb el de l'informe Woolf de 1991). Així, Sir John Woodcock, en el seu informe sobre la fuga de Whitemoor,⁷¹ diagnostica una absència de supervisió i una manca d'escorcolls, en un clima de compromís i d'enfonsament implacable —imputable als detinguts— dels nivells adequats de vigilància i autoritat del personal. Per tant, està a favor d'un ús més intensiu de la videovigilància, el reforç dels escorcolls, l'estandardització de les facilitats que es donen als detinguts i el «control volumètric» dels béns personals que tenen els detinguts;⁷² així mateix, defensa (cosa més important) la creació d'una estructura —basada en la motivació— de privilegis que els detinguts poden perdre o guanyar i que hauria d'aportar una base futura per al manteniment de l'ordre a les presons.⁷³ Woodcock, contràriament a Woolf, no fa cap concessió a l'opinió dels detinguts. En canvi, confirma implícitament la visió que té el ministre d'Interior sobre els drets dels detinguts quant a les seves condicions de confinament («decents però austeres», una expressió que des d'aleshores figura en el projecte d'empresa de l'administració penitenciària) i l'enriqueix amb una opinió del mateix tipus sobre el millor mètode de control institucional.

Tal com hem indicat abans, fou també un període durant el qual els riscos i els problemes plantejats per la delinqüència, tant en el seu aspecte banal i quotidià (els riscos de robatori amb escalament que amenaçaven els propietaris d'habitacles, ja atabalats per totes bandes) com en qualitat de símbols del desordre nacional (com en el cas del petit James Bulger), van rebre una atenció important en els mitjans de comunicació i en les converses de cada dia. Mentrestant, el sentiment d'inseguretat a causa del crim es va confondre, en la ment de molts ciutadans, amb moltes més inquietuds i pors. És ara que es comencen a examinar aquesta evolució i les seves conseqüències.⁷⁴ En un context dominat per un discurs de seguretat que denuncia l'augment dels riscos que corren els ciutadans, les capacitats limitades del sistema de l'Administració de justícia per a protegir o tranquil·litzar han estat qualificades per alguns de carència crònica. En alguns cercles que reflexionen sobre les polítiques públiques,⁷⁵ la demanda pública de policia es considerava insaciable. La idea que la incapacitat del sistema penal per a combatre la delinqüència (especialment quan això implica temptatives de canviar les perspectives i el comportament individuals) era estructural i permanent s'ha instal·lat perdurablement en el discurs públic actual.

«La presó funcional» va ser una iniciativa populista, amb el sentit estricte d'aquest terme (tal com Canovan⁷⁶ el va definir). Aquesta campanya va pretendre

71. WOODCOCK, 1995.

72. Això vol dir que els detinguts només podran introduir a les seves cel·les tants béns personals com càpiguen en un contenidor de dimensions normalitzades.

73. Hi ha un comentari crític més extens sobre Woodcock a SPARKS, BOTTOMS, HAY, 1996.

74. DOWDES, ARENDT, 1995; SASSON, 1995.

75. PSI/Police Foundation, 1995.

76. Més concretament, sembla que participa d'allò que CANOVAN anomena populisme reaccionari (basat en una dramatització deliberada de la disparitat entre les visions de l'elit i les de la massa) i del «populisme polític» (una tàctica consistent en la pretensió de transcendir la lògica partidària, en particular mitjançant crides nostàlgiques a la comunitat nacional, que es resumeix en «tothom menys...») (1981, p. 295).

defensar solucions que semblaven plausibles i atractives, que jugaven amb l'instint i que comprenien el punt de vista de les converses de cafè sobre la delinqüència, un punt de vista en el qual les presumpcions són dominades per les figures del fracàs del sistema i de la fractura social.⁷⁷ Com a tàctica electoral, «La presó funcional» va diagnosticar astutament algunes de les preocupacions de l'electorat i va mirar de manejar en profit seu el descontentament que amenaçava directament les perspectives de manteniment en el poder d'un partit que es presentava clarament com el de la llei i l'ordre. Aquest tomb populista no va tenir els resultats electorals previstos; al capdavant, no era més que un fenomen de final de partida. Tanmateix, no per aquesta raó els seus efectes no seran menys duradors.

4. LA JUSTÍCIA CRIMINAL FORA DEL SISTEMA PENAL: ELS ACORDS LOCALS

A partir de 1993, l'aplicació de les penes i el sistema penal van ocupar el centre dels debats, les polèmiques i les eleccions polítiques; els altres àmbits de la justícia criminal es van ignorar força i —mentre que la tendència política era l'acció populista, radical i ràpida, en conjunt van gaudir d'una tranquil·litat notable. La inquietud que regnava al final dels anys vuitanta sobre els índexs de criminalitat es va anar difuminant,⁷⁸ de la mateixa manera que ho va fer la prioritat assignada tant a l'ordre i a la seguretat en la via pública com a les pors que suscita la delinqüència. No hi va haver gaires debats sobre la policia. A més, l'atenció prestada a l'aplicació de les penes i als temes penals realment feia referència a una minúscula proporció de delinqüents: els que són competència del Crown Court i corren el risc de ser condemnats a una pena de presó. Per tant, es tractava de concedir una importància central a les infraccions greus, en particular a la violència comesa a la via pública o per estrangers, a les drogues i als robatoris amb escalament al domicili. El debat sobre les qüestions policials que fou objecte de més publicitat es referia a la violència i a les armes de foc (per tant, als perills als quals s'enfrontaven les policies i al control de les armes). Constantment es va fer un gran ressò de la violència soferta directament pels policies, apel·lant a una millor protecció d'aquests darrers, la qual cosa va fer que les forces de l'ordre adquirissin unes noves defenses, més llargues (a l'estil americà) i articles de protecció corporal en el seu equipament habitual. Al cap de poc hi va haver una matança de nens en una esco-

77. SASSON, 1995.

78. Quant al discurs polític, això té a veure en gran part amb el fet que finalment s'ha admès que disminuir la por del delictes era un objectiu tan important com combatre la delinqüència. Els projectes locals i d'*interagències*, que descriurem a continuació, van tendir a adoptar conjuntament tots dos objectius. Tanmateix, hi ha hagut una allau d'estudis referents a la naturalesa d'aquesta por a la darrera dels anys noranta, en particular en el marc del programa de recerca de l'ESRC sobre la ciutat. Aquesta recerca es basava en els esforços realitzats per STANKO (1988) i per SHAPLAND, VAGG (1988) per a examinar la diversitat metodològica que pot trobar-se en les qüestions quantitatives estàndards sobre la por del delictes i en les enquestes (FARRALL *et al.*, 1997), així com en les idees sobre els joves, els disturbis i la por en les converses quotidianes als suburbis anglesos (LOADER *et al.*, 1998).

la de primària de Dunblane. La recerca de la comissió Cullen que es va fer posteriorment i l'aversion pública que va acompanyar la campanya Snowdrop van fer que al cap d'un temps s'adoptessin mesures de control de les armes de foc, que il·legalitzaven totalment la tinença d'armes de mà per part dels particulars.⁷⁹

Aleshores, què passava amb els altres àmbits de la justícia criminal, és dir, tant amb la immensa majoria dels altres delictes que van conèixer la policia i els tribunals com amb la criminalitat de gran volada, la que és obra dels poderosos, sobretot en els mercats financers? Jefferson i Shapland⁸⁰ han examinat la paradoxa que va constituir, en els anys vuitanta, la conjunció d'un discurs descentralitzador amb el reforç del control central: es va donar a les agències policials i judicials una autonomia aparent, però restringida per limitacions pressupostàries i per uns indicadors de rendiment que contribuïen a accentuar la uniformització. Tal com hem observat anteriorment en relació amb el sector penal, l'Estat es començava a retirar, deixava de garantir directament els serveis de l'administració de justícia penal i optava per crear agències o signar contractes amb uns altres per a actuar en nom seu. La cultura del contracte i les idees de privatització estenien la seva influència al conjunt de la justícia criminal.⁸¹ L'Estat, però, volia continuar regulant la manera com aquests tercers feien les seves prestacions, mentre s'eximia de qualsevol responsabilitat en l'exercici d'aquestes prestacions.

Les mesures preses per l'Estat per a garantir aquesta regulació dels serveis confiats a tercers, especialment els sostres financers, van continuar essent restrictives també en els anys noranta; el leimotiv, en el sector públic, era l'increment de l'eficàcia (és a dir, menys diners per a la mateixa feina, allò que normalment s'anomenaria retallades pressupostàries). Els indicadors de rendiment van esdevenir part integrant de la vida diària dels policies, les comissions de posada a prova, els serveis socials i, finalment, els tribunals, influint en l'orientació pressupostària de les agències i obligant aquestes darreres a concentrar recursos i esforços en els imperatius de gestió. Tanmateix, la prioritat assignada pel govern a la gran criminalitat i a les sancions va deixar respirar els altres sectors de la justícia criminal, la qual cosa els va permetre reflexionar sobre la seva feina i la cooperació entre agències, lluny del focus de l'atenció ministerial. Una gran quantitat de projectes locals i agències coordinades semblava concentrar-se en la prevenció del delicte i en les mesures alternatives contra la petita delinqüència, que la majoria de vegades és obra de joves. Per a entendre per què la creativitat en la justícia penal i en la gestió de la delinqüència ha adquirit aquesta forma, cal descriure en primer lloc l'alarmant estat del sector *prejudicial* de l'Administració de justícia.

79. Vegeu SQUIRES (1997) per a un examen de les implicacions criminològiques de la recerca de la comissió Cullen (1996) i del debat sobre la prohibició de les armes de foc.

80. JEFFERSON, SHAPLAND, 1995.

81. Agències com NACRO i Crime Concern han posat en pràctica projectes locals sobre la delinqüència; arreu s'ha recorregut a agències de seguretat privades per a vigilar i protegir locals (inclouent-hi els tribunals), mentre que el nombre de policies, agents supervisors, etc. no ha augmentat o, fins i tot, ha disminuït.

4.1 La justícia criminal com a procés

274

La nostra eina principal per a descriure les despeses de la justícia criminal i la feina que ha fet⁸² és l'auditoria de la justícia criminal sobre Milton Keynes,⁸³ una ciutat nova d'uns 250.000 habitants fundada l'any 1967 en una zona rural al nord de Londres. Aquesta auditoria té el seu origen en la decepció de les agències judicials locals d'aquella ciutat. Aquestes agències sabien que, en conjunt, les despeses dedicades a la justícia criminal eren molt importants i volien ser capaces de descriure què passava en l'àmbit de la justícia criminal per tal de redirigir els recursos, si calia, cap a la prevenció de la delinqüència i el tractament social de la delinqüència juvenil d'una manera més positiva. L'auditoria es va referir al treball i a les despeses efectuades a Milton Keynes durant l'exercici 1993-1994 per la policia, els serveis del fiscal, el tribunal, el Crown Court, el servei de posada a prova, els serveis de suport a les víctimes, l'administració penitenciària, els serveis socials, les escoles, els serveis educatius i juvenils oficials locals i algunes associacions sense ànim de lucre que treballen amb els delinqüents.

Els resultats indiquen clarament que l'activitat de la justícia (que, per definició, s'inicia en denunciar un delicte a la policia) actualment es dedica essencialment a un procés de producció de casos segons les garanties de procediments formals. La seva prioritat és treballar amb un sistema de preses de decisions discrecionals sobre la diligència, el procés i la condemna, amb molt poc temps dedicat al contacte amb els delinqüents i pràcticament gens de temps dedicat a les víctimes. La prevenció de la delinqüència no suscitava gaire esforços, llevat de l'empresonament dels delinqüents perillosos. El procés d'administració de la justícia invertia el seu temps a comunicar-se, no sense entusiasme, amb ell mateix.

Segons la nostra opinió, aquesta situació té dos motius. Un d'aquests motius fa referència directa a la introducció del mesurament —considerat primordial— dels rendiments de cada agència judicial, que necessàriament es concentra únicament en les obligacions legals d'aquesta agència. Quan la corba de delinqüència va passar a ser ascendent al final dels anys vuitanta, i més quan la càrrega de treball dels serveis de posada a prova i de l'administració penitenciària va créixer en els anys noranta, les agències van haver de treballar d'una manera cada vegada més intensa per a acomplir la seva funció principal: remetre el cas i el delinqüent a l'esglaió següent de la cadena judicial. Ja no quedaven més fons, i molt poca energia, per a fer tasques externes a les obligacions legals. El segon

82. Les xifres d'aquesta auditoria es van fer servir posteriorment pel Home Office i l'Audit Commission en la majoria de les anàlisis relacionades amb l'estat de la justícia criminal o la tasca per a prevenir i administrar la criminalitat, com a única font relativament completa que fa referència al conjunt de les institucions judicials i policials (encara que els models nacionals de costos i fluxos també són disponibles pel que fa a les atribucions del Home Office). Fins ara, l'auditoria no s'ha repetit enlloc. Alguns consideraran característic de les dificultats de la criminologia en l'àmbit local en aquest període que el finançament d'aquesta auditoria hagi estat possible gràcies a la suma de modestes subvencions de les autoritats locals, les empreses locals i el Home Office.

83. SHAPLAND *et al.*, 1995; 1996.

motiu és que gairebé tots aquests deures legals estan relacionats amb el procés tradicional de diligència-veredicta-condemna, perquè l'acció governamental sempre ha procurat, davant la criminalitat, trobar un remei legislatiu (incriminar, castigar més) en lloc d'exercir la seva missió de prevenció, més difícil i controlada d'una manera menys directa. En matèria d'administració de la justícia, no hi ha un pressupost per a les iniciatives d'agències coordinades, com tampoc no hi ha un ministeri que controli primordialment aquestes iniciatives ni, per tant, ningú que els defensi en el Consell de Ministres. Potser perquè la legislació britànica no té constitució escrita ni, de moment, declaració de drets (*Bill of Rights*), disposem d'un sistema d'administració de la justícia pluralista, més que no pas d'un veritable Ministeri de Justícia. Al Regne Unit, el necessari equilibri de poders entre la instrucció, la diligència i el procés, així com entre l'executiu i el poder judicial, s'ha estructurat repartint-los entre agències i serveis governamentals diferents. L'altra cara de la moneda és la incapacitat endèmica d'aquestes agències per a treballar juntes. Tant la prevenció de la delinqüència com la feina amb les víctimes (suport a les víctimes i prevenció de la victimització de repetició mitjançant la prevenció requereixen un treball en comú de les diverses agències, en el qual una agència —en general, la policia— subministra dades sobre la delinqüència, mentre que unes altres —els serveis socials, els serveis de posada a prova i les associacions— disposin de les competències necessàries per a intervenir en l'àmbit local o individual. Així, la feina de cada agència queda confinada als límits estrictes de les seves atribucions (en lloc de treballar en cooperació amb altres agències) i es concentra en el procés de tractament de casos (és a dir, de delinqüents identificats).

Aquestes mateixes observacions, quant a les dificultats d'engegar activitats *interagències*, són totalment aplicables a la prevenció de la toxicomania (en què l'equivalent de l'administració de la justícia penal és la guerra contra la droga, mitjançant el tractament dels usuaris i la persecució dels petits traficants). En aquest cas, però, les discussions entre la persecució, la prevenció i el tractament causen furor des de fa més temps (el Home Office —la persecució i la prevenció— s'oposa al Ministeri de Sanitat —tradicionalment orientat cap al tractament). Els primers estudis sobre l'amplitud de la utilització de drogues en els anys noranta⁸⁴ van convèncer tant el públic com el govern de la normalitat del consum de cànem entre la joventut, així com la constant infreqüència de l'ús de cocaïna, crac i heroïna. Les defuncions per consum d'èxtasi (sobretot després de la mort de Leah Bett) i les dades, presents en tots els estudis, sobre la disponibilitat endèmica del cànem, l'èxtasi, les amfetamines i els al·lucinògens, així com la disponibilitat local, arreu del país, de diversos opiacis, han fet desviar la política que es concentrava estrictament en la importació i el tràfic al detall a la via pública per a orientar-la cap a la comprensió que l'educació i la prevenció tenen un paper cada vegada més impor-

84. Els estudis sobre la utilització de drogues i l'abast del seu consum, estudis finançats tant per les autoritats com per grups de pressió, van aparèixer de sobte en els anys noranta. Vegeu, per exemple, RAMSAY, PERCY (1996) o LEITNER *et al.* (1993).

tant.⁸⁵ En molt poc temps, en els anys noranta, l'educació en drogues —motivada per imperatius de prevenció bàsica de la criminalitat— es va introduir a les escoles, fins i tot a les de primària. L'exigència d'una cooperació entre agències i un finançament comú va comportar, en primer lloc, la creació d'una comissió interministerial i, més recentment, el nomenament d'un cap suprem o «tsar de la droga». L'acció *interagències* contra la criminalitat, d'altra banda, ha tingut un desenvolupament molt més lent.

4.2 La prevenció de la delinqüència i la desjudicialització

276

No solament els criminòlegs s'han adonat de les limitades ambicions a què pot aspirar la major part dels esforços que du a terme actualment l'Administració de justícia, així com de la seva incapacitat per a invertir eficaçment la corba de la criminalitat. L'augment dels atacs a la propietat, al final dels anys vuitanta i principi dels noranta, que va donar a la delinqüència un espai tan important en els mitjans de comunicació i en les converses de cada dia, va convèncer els serveis de l'Administració de justícia, en particular la policia, que la delinqüència no es podia eradicar i que la feina de la policia consistia cada vegada més a gestionar la delinqüència, en lloc de combatre-la.⁸⁶ L'èmfasi que es va fer en els anys vuitanta sobre l'associació amb el públic, descrita per Jefferson i Shapland,⁸⁷ acompanyada per la vigilància dels barris, la prevenció orientada a la víctima —com ara panys de seguretat i portes blindades— i la responsabilitat de les víctimes en la gestió dels riscos de victimització, va fracassar en les zones amb un índex alt de criminalitat, que plantejaven problemes a tots els serveis socials i judicials. Aquestes zones habitualment són pobres i amb prou feines disposen de recursos socials o competències per a captar l'atenció de les institucions; els costa organitzar grups comunitaris per a lluitar contra la delinqüència i s'han guanyat des de fa temps una reputació de zones problemàtiques (*bad areas*), la qual cosa dificulta la tasca de les activitats locals.⁸⁸ Les poblacions que viuen en aquestes zones no estan en condicions de combatre la delinqüència per si soles. A més, un important estudi empíric, provinent de la Universitat de Manchester, ha demostrat que els domicilis objecte de robatoris amb escalament eren susceptibles de sofrir una nova victimit-

85. Per al govern, però, és difícil admetre que la prevenció secundària pot constituir un objectiu capital (millorar les conseqüències de la utilització de drogues) en lloc de la prevenció primària, més acceptable (persuadir les persones que no prenguin cap tipus de drogues, normalment advertint-los de les conseqüències nefastes d'aquests productes). El debat sobre la legislació de les cannabàcies també ha experimentat fa poc una remuntada d'animació. Aquests dos objectius exigeixen que tant l'opinió pública com el govern reconeguin plenament la impossibilitat d'eradicar la utilització i la disponibilitat del cànem (per exemple).

86. La influència de la «criminologia administrativa» (vegeu JEFFERSON, SHAPLAND, 1995), tant amb les seves exigències afins de supervisió i avaluació com amb l'èmfasi que posa en la gestió comercial com a model de gerència per a la utilització del servei públic, pot haver contribuït a desviar la percepció que tenien les institucions judicials i policials de la lluita contra el crim i el tractament dels incidents delictius en relació amb projectes estratègics de gestió de la criminalitat.

87. JEFFERSON, SHAPLAND, 1995.

88. BOTTOMS *et al.*, 1992; SKOGAN, 1990.

zació en un breu lapse de temps i que les victimitzacions de repetició, tant pel que fa als robatoris amb escalament com a la violència domèstica, representaven una proporció considerable de la totalitat d'aquells delictes.⁸⁹

Fou sobretot la policia qui va afrontar el nombre més gran d'iniciatives per adoptar acords i projectes *interagències* en matèria de prevenció de la criminalitat. Alguns d'aquests darrers, de tipus tradicional, estaven orientats al suport a les víctimes i consumien una de les escasses fonts de finançament per a la feina entre agències coordinades, el projecte Safer Cities («ciutats més segures»);⁹⁰ n'hi havia que implicaven empreses, cada vegada més conscients dels seus riscos de victimització.⁹¹

Mentre el govern s'adonava que els projectes de prevenció de la delinqüència en una ciutat (que implicaven retribuir uns coordinadors a jornada completa) eren extremament costosos, el model Safer Cities va començar a cedir terreny al model de foment de l'acció preventiva local basada en la cooperació entre agències. Se suposava que la prioritat assignada a la criminalitat per Safer Cities s'adaptava per a transformar-se en una activitat social més genèrica, en el si de la Single Regeneration Fund (caixa única de regeneració), en què les agrupacions locals es poden presentar com a candidates per a obtenir finançaments destinats a projectes de desenvolupament limitats en el temps a les zones més desfavorides. Molts d'aquells projectes s'han concentrat, de fet, en la prevenció de la delinqüència o en la reducció de la por que genera la delinqüència. Com és habitual en matèria de prevenció, són escassos els projectes sotmesos a avaluació per investigadors independents, però és probable que tard o d'hora hi hagi milers d'iniciatives individuals d'aquest tipus, totes amb objectius molt delimitats, proveïdes d'un comitè d'organització representatiu de les diverses agències i finançades a curt termini. Les iniciatives floreixen de seguida i normalment després se'n van en orris o es converteixen en estructures buides. Els treballadors passen a un altre programa, de manera que perfeccionen constantment les seves competències (i les seves capacitats per a redactar propostes). La jerarquia de les institucions judicials i de les autoritats locals s'acostuma a les reunions gairebé setmanals sobre aquest o aquell programa. Encara que sovint el procés és dificultós i consumeix molt de temps,⁹² els membres de les jerarquies aprenen a conèixer-se i a conèixer mútuament la seva feina.

Aquesta familiaritat creixent entre els organismes no incrementa, però, el poder de les autoritats locals en què es desenvolupa tota aquesta activitat, les

89. Per exemple, TRICKETT *et al.*, 1992; ELLINGWORTH *et al.*, 1995.

90. TILLEY, 1993.

91. Els primers estudis sobre l'extensió de la delinqüència a les empreses (més elevada en termes de riscos que respecte als domicilis) s'han fet en els anys noranta. Aquests estudis inclouen una enquesta, finançada pel Home Office, sobre el petit comerç i la indústria a partir del tipus de locals (MIRRELESS-BLACK, ROSS, 1995), així com una base de dades, en procés d'elaboració pel British Retail Consortium, sobre la victimització de les empreses i el cost de la criminalitat (WELLS, DRYER, 1996). Vegeu també SHAPLAND (1995) per a un examen de l'amplitud de la criminalitat i de les mesures preventives adoptades pels comerciants.

92. PEARSON *et al.*, 1992; SAMPSON *et al.*, 1988; CRAWFORD, 1997.

quals assisteixen a la posada en marxa d'un programa i després el veuen morir, mentre que els professionals se'n van a un altre programa i a un altre problema. Quan finalitza un programa, rarament s'integra en les tasques habituals d'una institució, ja que els pressupostos massa modestos dels organismes en qüestió no els permeten, en general, assumir el cost dels nous projectes, fins i tot dels que funcionen més bé. No hi ha hagut noves línies pressupostàries reservades per a aquests projectes. A més, amb la familiaritat i amb les bones relacions laborals no sempre n'hi ha prou per a tancar l'esclatxa que hi ha entre les entitats professionals i les poblacions o les associacions comunitàries de voluntaris. Els habitants poden considerar que sempre s'ignora la seva opinió o, encara pitjor, que les dificultats que han tingut en el seu contacte amb una d'aquestes institucions s'han agreujat per l'adopció, per part de totes les institucions, de la mateixa línia de comportament davant el problema en qüestió. Crawford⁹³ afirma, finalment, que la manca d'avenços a llarg termini pot anar acompanyada, en el model de l'associació, d'una manca de responsabilitat i, fins i tot, de legitimitat. Els mecanismes de responsabilitat, en aquests projectes i aquestes associacions, són extremament complexos, ja que impliquen una responsabilitat financera respecte als projectes estatals i a les entitats locals, així com una responsabilitat gerencial davant les diferents entitats implicades i els nebulosos comitès de gestió. Es fa veritablement difícil saber com es pot esperar dels habitants locals que interactuïn amb aquest tipus d'estructura, que pot transcendir les fronteres administratives locals (i que sovint no té cap relació amb els consellers electes).

Encara que siguin poques les avaluacions publicades en relació amb aquestes iniciatives locals de col·laboració entre agències de prevenció de la delinqüència, s'han basat en un corpus creixent de recerca criminològica en l'àmbit d'una ecologia del delictes. Sempre motivats per les mateixes observacions que van inspirar l'Escola de Chicago, aquells que Bottoms i Wiles⁹⁴ van anomenar *New Chicagoans* estan fascinats pels vincles que hi ha entre els índexs de delinqüència en petites zones de la ciutat, la seva relació amb les zones en les quals solen viure els delinqüents, l'organització comunitària que hi ha als barris i la seva relació amb els mercats immobiliaris i els plans d'urbanisme. Encara que molts treballs recents dins d'aquesta tradició són americans (i s'han efectuat sobretot a Chicago, precisament), els administradors de l'urbanisme i l'habitatge al Regne Unit s'han basat en la noció d'un barri desorganitzat amb una integració social elevada (veïnat local) però amb un escàs control social informal,⁹⁵ és a dir, en les ja velles idees del barri en decadència (els barris que es degraden a poc a poc, en contacte amb la criminalitat i les incivilitats, on una mala reputació i l'èxode dels més afavorits econòmicament es combinen per a crear una espiral de declivi) o en la hipòtesi del vidre trencat (que, a partir d'aleshores, ha generat una barreja heterogènia d'iniciatives de tipus tolerància zero).

Sovint la policia ha estat l'actor principal d'aquests projectes de prevenció de

93. CRAWFORD, 1997.

94. BOTTOMS, WILES, 1997.

95. WILSON, 1996.

la delinqüència i ha col·laborat amb els responsables locals dels serveis d'educació i de posada a prova, així com amb els dels serveis socials locals. La participació dels policies ha estat facilitada per unes tendències cada vegada més pronunciades a administrar la delinqüència en lloc de combatre-la; és probable que la feminització de la policia també hi hagi tingut un paper important, encara que la lluita per l'ascens de les dones en la jerarquia ha comportat molts conflictes.⁹⁶ Els policies han ocupat així mateix el primer pla en el ressorgiment dels projectes de prevenció de la toxicomania que opten per l'enfocament de l'educació en matèria de drogues (abordada sota la tutela del Home Office), més que no pas pel del tractament dels drogoaddictes (per part de professionals de la sanitat). La creació d'una nova unitat central de prevenció de la toxicomania al Home Office i el desbloqueig d'una ajuda econòmica destinada a engegar iniciatives locals de prevenció de la toxicomania han generat tota una onada de treballs sobre la prevalença del fenomen (i la inclusió, en la British Crime Survey sobre la utilització de drogues, de preguntes d'autoconfessió i avaluacions sobre les iniciatives locals de prevenció de la toxicomania, publicades gairebé totes a la sèrie pròpia de publicacions de la unitat). La recerca universitària, d'altra banda, ha centrat majoritàriament la seva atenció en la comprensió de la vida que fan els usuaris de drogues i, d'una manera més concreta, en les modes de la cocaïna, l'èxtasi i les drogues sintètiques, així com en la reparació de l'LSD.⁹⁷

Més endavant, els acords signats per a posar en pràctica projectes de prevenció de la delinqüència es van començar a utilitzar amb vista a estimular la creativitat en matèria d'opcions de desjudicialització en l'esfera de la justícia criminal. La majoria d'aquestes opcions s'han fet realitat en recórrer a la possibilitat que té la policia de fer una advertència formal,⁹⁸ en lloc d'acusar o de citar el delinqüent, abans de remetre l'expedient al Crown Prosecutor Service. Durant els anys noranta, en aquests projectes s'ha fet menys èmfasi en la pròpia desjudicialització (que no concorda gaire amb el discurs de tancament davant la delinqüència comuna al govern de Major i al seu successor) que en el fet de tractar amb decisió el problema de la delinqüència. Això es pot traduir en un treball de grup sobre la gestió de la ira o amb els joves, mitjançant la implicació de les víctimes, per tal de poder comparar els seus punts de vista amb els delinqüents, o bé mitjançant la posada en pràctica d'una mediació. Són nombrosos els projectes d'aquest tipus que s'han concebut amb vista a recórrer a comissions interinstitucionals per a seguir els delinqüents menors cas per cas; legalment no és possible exigir a un delinqüent que assisteixi a aquestes «sessions addicionals d'advertència», ni sancionar la seva absència, però normalment el fet d'obtenir-ne la conformitat verbal o escrita per a assistir-hi forma part del procés que porta els policies a no iniciar diligències.

La disponibilitat d'una ajuda econòmica per a posar en pràctica projectes de desjudicialització per a les persones que sofreixen trastorns mentals ha estat un

96. Vegeu BROWN *et al.*, 1995; HEINDESohn, 1992; MARTIN, 1996.

97. Vegeu, per exemple, COLLISON, 1996; DITTON, HAMMERSLEY, 1996.

98. El delinqüent ha d'admetre el seu delicte per a beneficiar-se de l'advertència formal.

altre estímul en el treball *interagències*. Es tracta de veritables projectes de desjudicialització, alguns finançats pel Home Office i uns altres pel Ministeri de Sanitat, destinats a identificar les persones afectades de trastorns mentals per tal d'orientar-les cap a una estructura psiquiàtrica en lloc de perseguir-les o condemnar-les. La majoria s'han desplegat en els àmbits dels tribunals, els psiquiatres o els malalts psiquiàtrics que compareixen davant el tribunal per a interrogar les persones en qüestió, però alguns d'aquests projectes tenen lloc a les comissaries de policia. El Regne Unit sempre ha tingut com a política judicial no jutjar els alienats mentals en els seus tribunals,⁹⁹ però a l'hora d'aplicar aquest principi els mitjans han brillat per la seva absència. El tancament de grans hospitals psiquiàtrics en el marc d'una temptativa insuficientment finançada de prestar «assistència de proximitat» ha tingut com a conseqüència la visibilitat d'una població de persones incapaces de viure dignament en el si de la comunitat, algunes de les quals cometen delictes, mentre que unes altres es troben sense sostre i pidolen pels carrers. Els projectes de desjudicialització han estat un intent de posar fi a la síndrome de la porta giratòria: arrest, multa, tornada al carrer, arrest, etc.

4.3 Els acords locals i la justícia criminal

La justícia criminal tradicional no ha eludit l'enfocament de l'associació. En els anys vuitanta es van crear grups d'usuaris del tribunal per a animar els professionals a reunir-se i resoldre els problemes de procediment o d'aplicació de les noves lleis. Entre les seves files hi ha advocats, membres dels serveis de posada a prova i del personal penitenciari, agents dels serveis socials, representants del Crown Prosecution Service i, en molts casos, especialistes en suport a les víctimes; totes aquestes persones es reuneixen amb personal judicial. Preocupats inicialment per l'Administració de justícia, també han estat estimulats per les pressions del govern destinades a reduir les demores judicials i per una consciència creixent que els tribunals haurien de ser sensibles als seus usuaris. El procediment administratiu també s'inclou entre les atribucions del Trials Issues Group (grup d'examen de problemes judicials) —la comissió nacional interministerial encarregada d'examinar els problemes de retards, d'informe presentencial, etc.¹⁰⁰

99. Tret, és clar, que el delinqüent sigui considerat perillós o que hagi comès un delicte que alteri greument l'ordre públic, quan les disposicions vigents permeten tancar els delinqüents condemnats en establiments psiquiàtrics. La qüestió sobre què cal fer amb els delinqüents que sofreixen trastorns mentals potencialment perillosos il·lustra bé les tensions entre el populisme autoritari dels anys noranta i els acords locals, basats en una major cooperació entre les institucions. Essencialment, sembla que els qui compareixen davant els tribunals, en especial el Crown Court, són condemnats cada vegada més sovint a penes de presó més llargues en nom de la protecció del públic. Una part d'aquestes penes es pot complir en establiments psiquiàtrics vigilats. Quant als que són detectats abans de comparèixer davant la justícia, tenen més probabilitats de beneficiar-se d'un «paquet complet»: avaluació dels riscos, vigilància i tractament.

100. Vegeu, per exemple, *Justice* (1998) per a una descripció crítica del treball de les diverses comissions i grups de cooperació entre institucions, a propòsit del tractament de les víctimes en el procés de la justícia criminal.

El Consell Consultiu de la Justícia Criminal és la forma nacional de l'enfocament d'associació d'agències en matèria de justícia criminal tradicional: en les seves comissions de zona, cada una presidida per un jutge, reuneix les direccions de les principals entitats involucrades per tal d'examinar les preocupacions més sensibles. El Consell, però, seguint l'exemple de l'associació en matèria de prevenció, només disposa d'un modest secretariat i no té autonomia pressupostària: si vol fomentar petits projectes pilot ha de convèncer les institucions participants en el Consell que dediquin una petita part del seu propi personal i del seu propi pressupost.

4.4 L'associació entre agències: els límits dels acords locals

281

Tal com descriu Crawford,¹⁰¹ aquest desenvolupament recent de l'enfocament d'associació és excepcional, de la mateixa manera que és excepcional l'àmplia acollida que va tenir en un període tan curt i a través dels àmbits de les polítiques públiques (1997, 59). Amb el traspàs de l'àmbit de les condemnes i les presons al govern central, gairebé totes les altres administracions de la justícia i la prevenció del delictes, en gran mesura, s'han compromès activament en la interacció amb la resta del sistema per a crear projectes nous. Els acords locals que s'estableixen per a posar en pràctica aquests projectes i per a sol·licitar nous finançaments certament no han durat gaire en temes concrets, però les relacions entre els directius de les agències, foguejats en la gestió de projectes a curt termini dotats míserament, són susceptibles de ser duradores.¹⁰²

Per tant, podria semblar que el govern ha experimentat un èxit notable en les seves temptatives —no sempre conscients— de coordinació més estreta dels organismes, amb l'objectiu de trobar solucions comunes i innovadores a la criminalitat i als problemes de justícia criminal. Sobre la base d'un finançament relativament modest, s'ha iniciat un nombre considerable de projectes. Habitualment les institucions s'encarreguen dels preparatius i dediquen els seus recursos al funcionament d'una bona part de les infraestructures necessàries. Nosaltres no som gaire optimistes quant a l'èxit d'aquesta estratègia.

En primer lloc, és important destacar la centralitat de les possibilitats de finançament en la creació d'aquests projectes. Encara que no siguin dirigits directament pel govern central, no per això en reben menys finançament. Tampoc no ha estat possible, per a la majoria de les institucions, dur a terme aquests projectes amb els seus propis fons. El govern s'ha limitat a separar les agències de la funció de desenvolupament en la gestió de la delinqüència i en la justícia criminal i l'ha assignat a les *interagències*, i deixa les prestacions de les agències fora de l'estudi o de l'examen.

En segon lloc, aquests projectes són de curta durada i administrats en qualitat de resultat d'una oferta competitiva. No solament és que la preparació de l'expedient de candidatura ocupi per ella mateixa una part considerable del temps de

101. CRAWFORD, 1997.

102. Encara que no són tot flors i violes, tal com han demostrat CRAWFORD (1997) i altres.

treball dels directius, sinó també que els projectes són susceptibles d'orientar-se al que sembla que és el problema o el tema més evident en termes polítics. Hi ha hagut onades successives de projectes dedicats, per exemple, a la victimització múltiple deguda al robatori amb escalament o a la violència domèstica, de manera que no trigarem a rebre una onada de projectes sobre les consultes familiars de grup. Aquests projectes de curta durada poden suscitar expectatives en l'àmbit local i després frustrar-les totalment; a més, són molt difícils d'avaluar. No és fàcil distingir les pràctiques més positives.¹⁰³ És gairebé impossible mantenir els projectes que funcionen o aprendre a concebre'ls a més gran escala.

En tercer lloc, hi ha la por que aquests projectes, encara que basats en l'aliança de les agències locals de l'Administració de justícia, no reflecteixin les preocupacions, els problemes o els interessos de les persones afectades, com tampoc no són responsables davant la població local. Fins a quin punt un programa previst per a durar un any pot comunicar-se amb els residents afectats i permetre'ls de participar-hi amb l'objectiu de trobar una solució per a la zona en qüestió? No és més fàcil per a un projecte mantenir-se entre agències coordinades? Ens enfrontem a un altre exemple d'una justícia criminal que només sap comunicar-se amb ella mateixa?

En quart lloc, aquestes associacions han mirat d'implicar el sector privat (les empreses), procurant que les empreses locals patrocinin les iniciatives en resposta a les naixents preocupacions de les mateixes empreses pel seu índex de victimització. Tanmateix, no hi ha gaire indicis d'associacions entre la policia i els serveis de seguretat privada, oficials o oficinosos, malgrat el considerable avenç de les tasques policials efectuades per les empreses o confiades a empreses de seguretat privada, en l'espai públic o semipúblic.¹⁰⁴ La recerca sobre la seguretat i les policies privades, en general, ha estat infreqüent, encara que Gill i Hart¹⁰⁵ han fet llum sobre el món de baixos salaris i les escasses competències dels detectius privats.

A més, un de nosaltres ha afirmat que hi ha una deficiència important en la manera que té la justícia criminal de veure's ella mateixa al Regne Unit.¹⁰⁶ La concentració en el procés cedeix la prioritat al poder discrecional dels agents de l'Estat sobre els delinqüents (diligències, procés, condemna, advertència). L'atenció se centra en el binomi Estat-delinqüent. Actualment la justícia criminal recorre a tercers (víctimes i testimonis, o unes altres agències) per a millorar les seves capacitats de producció, considerant les seves exigències només quan la seva ajuda en la provisió de dades a les instàncies és dubtosa.¹⁰⁷ Només quan la justícia criminal —i tots els

103. Però no és impossible. En l'àmbit relativament limitat de les iniciatives policials i les iniciatives de prevenció dutes a terme per les agències que impliquen la policia, per exemple, la sèrie d'informes del Home Office (es tracta de petits fullets de vint o trenta pàgines) publicats pel Police Research Group (Grup de Recerca sobre la Policia) descriu un nombre considerable de projectes que han estat objecte de supervisió o avaluació. Aquests informes són enviats a les forces policials i poden ser consultats pel públic.

104. SHAPLAND, 1989.

105. GILL, HART, 1997.

106. SHAPLAND, en preparació; vegeu també *Justice*, 1998.

107. S'entén, doncs, la rapidesa a organitzar la videovigilància dels testimonis vulnerables —especialment en els casos de maltractament infantil— o visites de familiarització en els tribunals, rapidesa que es pot comparar a la lenta aplicació d'un sistema d'informació eficaç destinat a descriure a les víctimes l'evolució dels expedients i informar-les del resultat dels procediments.

qui hi col·laboren— comenci a considerar que ha de respondre d'atribucions més àmplies, tant respecte als usuaris no iniciats (acusats, víctimes i testimonis) que li plantegen els seus problemes com a la comunitat local, canviarà aquesta focalització en el procés de producció. Aquesta perspectiva comportaria una capacitat de combinar justícia criminal i prevenció per a desembocar en eventuais solucions parcials d'alguns dels problemes que planteja la delinqüència en algunes zones locals, la qual cosa animaria la justícia criminal a mirar cap al futur, integrant la voluntat d'una justícia criminal reparadora i l'interès creixent dels britànics per una justícia restauradora. La justícia criminal seria considerada aleshores un veritable servei públic, que ha de retre comptes als seus usuaris.

Fins ara, hem descrit una evolució relacionada amb la delinqüència «ordinària» i la justícia criminal habitual. L'inici de la dècada dels noranta també ha estat notable per l'interès polític que van suscitar, en especial en l'època de les eleccions de 1997, els «casos sòrdids» (la corrupció econòmica o moral dels qui ocupen càrrecs de poder, en particular els polítics); aquests casos, però, no han estat objecte de gaires anàlisis criminològiques. Tal com ja remarcava Sutherland en la primera meitat del present segle, la delinqüència de gran volada i la de coll blanc no criden l'atenció dels criminòlegs. Encara que actualment es presti més atenció a la relació entre el crim i les empreses, tot allò que pugui donar peu a investigar el frau i la corrupció en el món dels negocis o la corrupció en el món polític o els mercats financers es considera essencialment una qüestió política o pendent de reglamentació, no pas criminològica. No hi ha hagut un gran acostament entre els treballs criminològics i els referents a la regulació jurídica de la societat.

5. LA MARGINACIÓ DE LA CRIMINOLOGIA

A hores d'ara, el lector es deu preguntar si aquest informe sobre la delinqüència i la justícia criminal al Regne Unit en els anys noranta està relacionat amb la criminologia o amb les ciències polítiques. En més de trenta pàgines hem descrit la política que s'ha seguit en matèria de delinqüència i la política de l'Administració de justícia, les hem criticades i ens hem referit a diverses anàlisis teòriques dedicades a aquestes polítiques, però rarament a estudis empírics d'envergadura.

Des del nostre punt de vista, la causa cal buscar-la en el fet que, malgrat la sensible intensificació de l'activitat criminològica —que actualment té un perfil mediàtic i públic de màxima importància— la influència de la criminologia en les polítiques que s'han seguit experimenta un greu declivi (encara que el nou govern sembla que hi té un interès renovat). Convé examinar aquestes tres dades l'una després de l'altra.

5.1 L'activitat criminològica s'ha intensificat

Com a disciplina de recerca i ensenyament a la universitat, la criminologia mai no ha estat en tan bones condicions. El nombre de cursos de criminologia ha aug-

mentat regularment, tant a les facultats de dret com a les de ciències socials. S'ha atorgat un nombre significatiu de títols de màster en criminologia i en justícia criminal¹⁰⁸ i hi ha cursos nous de màster destinats als professionals.¹⁰⁹ Els cursos de primer cicle són també més nombrosos: les universitats de Middlesex, Teeside i Humberside ofereixen una llicenciatura en criminologia; les de Keele i Sheffield es limiten a considerar la criminologia com una diplomatura, i totes les altres universitats només organitzen mòduls de criminologia.

Aquests nous cursos són impartits per un nombre creixent d'universitaris que s'interessen per la criminologia i que participen en una quantitat cada vegada més important de sessions en els principals col·loquis organitzats per les societats científiques: la British Criminology Conference i el col·loqui de la Soci-Legal Studies Association. Amb aquest increment en el nombre d'universitaris, la quantitat de publicacions creix en la mateixa mesura. Hi ha una sobreabundància contínua de revistes noves que tracten sectors concrets de la criminologia (com ara la criminologia teòrica, les penes, la victimologia o la psicologia criminològica), algunes amb directores de publicació britànics. Les revistes establertes des de fa temps, com ara el *British Journal of Criminology* i el *Howard Journal of Criminal Justice*, encara gaudeixen d'una salut excel·lent. Òbviament, l'edició criminològica experimenta un èxit financer, encara que el seu contingut —que anteriorment consistia en resultats de recerca obtinguts a partir de revistes i monografies— s'orienta més al mercat estudiantil, a mesura que augmenta la quantitat d'hores de classe de criminologia a les facultats. Actualment la quantitat d'obres criminològiques procedents del Regne Unit és tan important que cap investigador no pot esperar una visió exhaustiva d'aquest àmbit i cada vegada és més difícil mantenir-se en contacte amb una especialitat.¹¹⁰ També cada vegada és més probable que els investigadors tornin a inventar la roda criminològica en determinats sectors concrets de la disciplina.

Els investigadors en criminologia provenen de diverses disciplines, entre les quals figuren la sociologia, el dret, la psicologia, l'antropologia, l'economia, la història, la geografia i l'urbanisme. Segons el nostre parer, la disciplina original dels criminòlegs és menys pertinent des del moment que la criminologia s'imparteix en diversos departaments de cada universitat i que la col·laboració interdisciplinària està en procés de convertir-se en la norma. La criminologia, des de sempre insegura de la seva ascendència i definició, guanya una confiança renovada com a arquetip de l'àmbit interdisciplinari?

Tanmateix, els finançaments no universitaris destinats a la recerca criminològica han tendit a esgotar-se. De fet, el descens de les subvencions procedents de la

108. Per exemple, a la Universitat de Cambridge i a les d'Edimburg, Leicester, Exeter, Reading, Middlesex i Leeds.

109. Per exemple, per als oficials de policia a la Universitat de Cambridge i per als directores de seguretat de les empreses a la de Leicester. Properament es destinaran cursos nous al personal penitenciari i se'n dissenyaran uns altres que tractaran els problemes de seguretat.

110. Hem d'ometre la menció de diversos llibres i articles excel·lents en aquest assaig, per simples motius d'espai. Considerem així mateix que és força probable que, davant una producció tan plètòrica, haguem passat totalment per alt algunes publicacions.

Junta de Recerca i Planificació del Home Office és força instructiu: per a 1997-1998 ja no hi havia pressupost per a la recerca externa. Encara que es mantenen iniciatives periòdiques (la més recent es referia a la ciutat i la violència), així com els ajuts econòmics del Consell de Recerca Econòmica i Social o les del Grup de Recerca sobre la Policia del Home Office, o les aportades per fundacions (com Nuffield i Leverhulme), el panorama general de la situació ens mostra un nombre creixent d'investigadors que cerquen unes subvencions cada vegada menys assignades a la recerca empírica. Poques vegades les associacions locals han pogut disposar de fons per a encarregar treballs de recerca o d'avaluació independents, que en conjunt encara són molt modestos. Atès que les pressions sobre els universitaris han augmentat sensiblement en els anys noranta, la manca de finançament per a la recerca externa ha comportat necessàriament un descens en la quantitat mitjana de recerques de camp empíriques que ha fet cada universitari.

En relació amb la naturalesa canviant dels sistemes de justícia criminal en els anys noranta, l'escassetat d'estudis empírics coherents és inquietant. Les teories que no es basen en l'estudi seriós dels processos socials en curs mai no han tingut èxit en relació amb la criminologia. Hi ha sectors sencers de la justícia criminal sobre els quals no disposem de cap estudi descriptiu i analític.¹¹¹ En importants sectors de la delinqüència i la victimització, especialment quan afecten els joves, no disposem dels treballs etnogràfics detallats i basats en entrevistes que caracteritzaven la criminologia britànica en els anys setanta i principi dels vuitanta. Estem plantejant i elaborant les nostres idees sobre els anys noranta a partir d'allò que feien els joves dels setanta.¹¹² Per tant, passa el mateix amb els òrgans decisoris polítics, en el cas que consultin més o menys la recerca criminològica.

5.2 El perfil mediàtic i popular de la recerca criminològica és elevat

La delinqüència i la justícia criminal fan actualment les delícies dels mitjans de comunicació. La retransmissió en directe, en primer lloc, del procés a O. J. Simpson i, més endavant, del procés a Louise Woodward,¹¹³ juntament amb els titulars dels diaris, n'és un clar testimoni. L'atenció del públic, però, no s'orienta totalment cap als casos criminals sensacionalistes que apleguen totes les qualitats mediàtiques. L'informe anual de les estadístiques oficials sobre la delinqüència o la British Crime Survey, o els treballs de recerca més recents sobre les presons, la delinqüència juvenil i la victimització, són també susceptibles d'aparèixer a la premsa, la ràdio i la televisió. Les anàlisis criminològiques serioses s'ofereixen al gran públic a l'hora de l'esmorzar, sense escatimar gràfics ni taules. Es podria impartir una llicenciatura en criminologia únicament a partir dels retalls de premsa

111. Amb l'excepció dels tribunals, no disposem de descripcions adequades de la feina dels Magistrates' Courts (tribunals de districte), recentment sotmeses al control de comissions dels Magistrates' Courts, ni del treball de la inspecció dels Magistrates' Courts o el de la Courts Agency (que controla actualment els Crown Courts, o tribunals amb jurat). La pràctica judicial dels tribunals amb jurat encara està molt inexplorada.

112. Deu ser aquest un altre sentit de l'expressió *edat d'or*?

113. El procés a una mainadera britànica acusada d'haver matat un nadó als Estats Units.

sobre delinqüència o justícia criminal, sense haver de cercar en revistes o manuals, cada vegada més nombrosos en el mercat. Actualment l'anàlisi criminològica forma part de la cultura popular i el públic està cada vegada més informat de tot allò relacionat amb els grans dilemes de la política criminal. Tanmateix, l'interès dels mitjans de comunicació per aquest estudi o aquell problema relacionat amb la criminologia sempre és efímer; tret que un diari iniciï una campanya en concret, els temes d'ahir ja no són notícia.

5.3 Tanmateix, la influència dels investigadors en criminologia sobre la política en curs ha estat marginal

286

Malgrat tota aquesta activitat i aquest interès del públic, la influència dels criminòlegs, investigadors o universitaris sobre l'evolució de la política que s'ha seguit en els anys noranta ha estat marginal durant el període en què els conservadors estaven en el poder. La política en matèria de delinqüència i justícia criminal ha estat formulada ignorant els resultats de la recerca criminològica o sense tenir-los en compte (de vegades, fins i tot, en completa oposició a aquests resultats). Naturalment, no hi ha mai una correspondència directa entre la recerca i la política posada en pràctica: aquesta última obeeix a les circumstàncies polítiques, amb la qual cosa molts treballs de recerca no han tingut influència perquè no seguien la tendència dominant.¹¹⁴ Tanmateix, pensem que en els anys noranta hi ha hagut —i en gran mesura encara hi ha— circumstàncies particulars que contribueixen notablement a explicar la pèrdua d'influència de la recerca criminològica (i el descens dels seus finançaments oficials).

L'explicació més simple té a veure amb la naturalesa ideològica populista de la política que segueix el Regne Unit en delinqüència i justícia criminal en els anys noranta. Les polítiques amb una gran càrrega ideològica no necessiten el suport de la recerca; la seva força resideix en la que consideren la voluntat del públic. Tal com ha dit Garland,¹¹⁵ els polítics ideològics no perden el temps i creen la seva política. Si els resultats de recerca invaliden les seves opinions sobre la política que cal seguir, aquests resultats són un entrebanc. Si el termini de temps polític és breu (com pot ser entre dues eleccions legislatives), les avaluacions no es tenen en consideració: el resultat probable d'una política no és necessàriament important. Un model racionalista i científic de criminologia empírica, d'avaluació o de criminologia administrativa no permet afrontar una política d'inspiració ideològica.

Aquesta visió de la política governamental potser és massa cínica, però no per això deixa d'oferir una explicació quant a la influència mínima de la criminologia. Òbviament, no es pot aplicar la mateixa explicació als acords locals que formen els professionals del sector judicial i que hem descrit anteriorment. En aquest cas, la recerca criminològica (exceptuant la recerca en ecologia del delicte) s'ha mos-

114. ROCK, 1990.

115. GARLAND, 1996.

trat relativament desproveïda d'influència, encara que aquestes iniciatives encaixen amb el model britànic d'avaluació de la prevenció de la delinqüència i amb un paradigma de la recerca experimental, quasiexperimental o d'acció. Un dels motius d'aquesta situació és que no hi ha hagut gaires treballs de recerca apropiats: les possibilitats de finançament han estat escasses i disperses. Un motiu més important cal buscar-lo en el fet que la recerca criminològica no encaixa amb aquestes noves associacions. Cada iniciativa, com que obligatòriament està basada en l'àmbit local i limitada en el temps, només genera una petita quantitat de dades. Només un petit nombre de delinqüents participen en els projectes de mediació o d'advertència. I només alguns residents col·laboren amb els grups temàtics. Es fa molt difícil aplicar els mètodes quantitius estàndard en la posada en pràctica d'aquests projectes i, atès que cada projecte és únic, la metaanàlisi també resulta difícil. Els mètodes qualitius ofereixen una solució tradicional evident —però els projectes, com els qui decideixen el seu finançament, exigeixen mesuraments numèrics del rendiment— a fi de garantir-ne l'èxit: un producte secundari de la tirania del discurs de comptable. A més, la varietat heterogènia dels papers que ha de jutjar l'investigador participant en aquests projectes¹¹⁶ no concorda amb la independència de les anàlisis de l'universitari o l'antropòleg ni amb la identificació habitual de l'investigador amb una de les parts en una recerca de camp. Aquesta barreja de gèneres és més habitual en els compromisos propis dels gerents. Creiem que per a intervenir en aquests àmbits la criminologia s'hi haurà de posar a consciència pel que fa al desenvolupament de mètodes i a l'inici d'un debat metodològic i ètic sobre les noves maneres de participar en petits projectes en què col·laborin diverses agències. Actualment, la criminologia centrada en l'Estat i el conjunt del territori nacional experimenta les màximes dificultats respecte a la recerca localitzada.

Tanmateix, no cal fer la impressió que la política doctrinària i els problemes de finançament han anunciat el fi de la criminologia. D'alguna manera, l'evolució de la criminologia ha imitat l'evolució política i se centra cada vegada més en els desenvolupaments teòrics i les explicacions culturals. La mateixa ideologia exigeix que sigui explicada; la importància dels mitjans de comunicació en l'era de la informació es considera tema i recurs alhora. De la mateixa manera que la criminologia sempre s'ha basat en les disciplines veïnes, actualment s'interessa pels estudis culturals i mediàtics, per l'economia política i les ciències polítiques, per l'evolució sociològica relacionada amb la globalització, el localisme i la teoria de l'Estat i, fins i tot, per l'economia a seques. La criminologia britànica encara és viva, tot i que aquells referents han canviat i sembla menys desitjosa d'influir en l'Estat¹¹⁷ (si més no, de moment).

116. Aquests papers poden consistir a posar a punt sistemes d'avaluació, persuadir les persones que els continuïn fent servir, proposar noves tàctiques per als projectes, en conjunt o per a parts concretes que no funcionen immediatament, atenuar els conflictes que es plantegen entre les agències, persuadir les agències de participar en els projectes o en la seva avaluació, informar-se del punt de vista dels residents o els clients, participar en reunions públiques en relació amb el programa i mirar de distanciar-se per tal d'analitzar les dades al terme del projecte. Vegeu JOHNSON *et al.* (1995).

117. Potser perquè estableix un paral·lisme entre la pèrdua de solidesa de l'Estat i l'abandó progressiu, per part d'aquest darrer, de les seves missions respecte a la delinqüència i la justícia criminal; potser també perquè ha comprès que l'Estat s'interessa menys per la criminologia.

La redacció d'aquest assaig, però, ens ha ofert una visió general de l'amplitud amb la qual ha emergit la necessitat de desenvolupar les idees de legitimitat i responsabilitat, durant els anys noranta, en més d'un aspecte de la política britànica en matèria de delinqüència i justícia criminal. La legitimitat i les responsabilitats implicades no es limiten a la visió, en voga en els anys setanta, d'una simple responsabilitat democràtica (encara que el «dèficit democràtic» en el si d'un Estat múltiple, fragmentat i mòbil dóna una importància encara més gran a aquest aspecte de la qüestió) ni a la que va dominar en els anys vuitanta i es limitava a les responsabilitats financeres i comptables, sinó que participen d'una visió pròpia dels anys noranta que intenta incorporar les dues anteriors en el projecte d'una responsabilitat davant la localitat i els individus. Els individus afectats estan relativament desproveïts de poder en el vell sentit judicial del terme (detinguts, acusats, víctimes, habitants de zones amb índexs alts de criminalitat); no obstant això, són ells els usuaris de la justícia criminal i la gestió de la delinqüència, usuaris davant els quals aquests serveis públics han de respondre del seu bon funcionament.

A més, aquests individus interactuen de mil maneres, en les seves localitats, amb grups socials, i canvien de paper diverses vegades al dia. El jove que passeja pel carrer pensant a robar en una casa també és conscient de la seva victimització potencial, tant per la presència de la banda rival que ve a trobar-lo com perquè ell mateix és percebut com una amenaça per la velleta de l'altra banda del carrer; és un delinqüent potencial, però també una víctima potencial, i representa una amenaça vinculada a la diferència de sexe. Els estudis referents a la probabilitat que un sistema d'alarma el dissuadeixi d'actuar, al risc estadístic de la seva mateixa victimització o a la por del delicte constitueixen representacions molt fragmentàries dels papers socials relacionats amb la criminalitat. El comerciant que s'enfronta a un robatori a mà armada a la seva botiga s'enfronta amb això a una pèrdua econòmica, a la seva pròpia por i al fet que els seus empleats siguin objecte d'ameneses a la seva integritat física. Les seves reaccions i, per tant, el problema econòmic potencial que plantejaria al barri si se'n va, passen per la seva percepció de la reputació de delinqüència del barri i per una victimització anterior, soferta en el seu domicili.

Sempre s'ha acusat els criminòlegs d'alçar barreres artificials entorn de la seva matèria, de trencar les denominades disciplines mares, que ara s'anomenen més diplomàticament disciplines paral·leles. No es tracta d'integrar tant aquestes disciplines com els papers vinculats a la criminalitat que hem atribuït als individus i als grups. La legitimitat i les responsabilitats de la política que s'ha seguit en matèria de delinqüència i justícia criminal hauran de ser multifuncionals i, alhora, coherents.

6. UN NOU GOVERN, UNA NOVA POLÍTICA?

Actualment tenim un nou govern laborista, que disposa d'una majoria aclaparadora i que intenta trencar clarament la política governamental dels darrers divuit anys. Assistirem, al començament del proper mil·lenni, a l'elaboració d'una política completament diferent en delinqüència i justícia criminal? Només hem tingut un

any per a jutjar-ho, un període curt si pensem que el nou govern s'ha compromès a no canviar les prioritats en la despesa pública abans de ser molt avançat en el seu segon any d'existència. Per tal com s'espera una acció ràpida, és possible que ens haguem quedat en la mentalitat de l'època Major i que la nostra impaciència perpetui les exigències que aleshores es referien a una justícia populista i generaven una resposta legislativa immediata a cada nova por popular (veritable marca de fàbrica del govern anterior).

Tanmateix, els primers indicis ens deixen perplexos. La primera iniciativa —o gairebé la primera— del govern ha estat la posada en vigor de disposicions de la Crime (Sentences) Act de 1997, que preveuen penes de cadena perpètua pràcticament obligatòries per als condemnats que siguin declarats culpables d'una reincidència molt greu.¹¹⁸ Aquest símbol del triomf del populisme sobre el poder discrecional dels jutges va provocar un ressentiment profund en les files de la magistratura. Alguns documents de reflexió sobre la justícia de menors proposen imposar un toc de queda per als nens menors de deu anys en alguns barris, suavitzar les disposicions legals relatives a l'edat penal i donar als tribunals la possibilitat d'exigir als pares que vigilin els seus fills. Hi ha molts punts perquè la polsera electrònica per als adults es faci servir més sovint amb vista a reduir la població carcerària o permetre posades en llibertat anticipades. Es diria que el nou govern ha copiat les seves mesures populistes del govern anterior.

A més, el ministre d'Interior ha anunciat que el govern abordaria amb totes les seves forces el problema dels retards en els procediments relatius als menors (dispositiu de via ràpida). La Super Circular (1997) anuncia:

- procediments més ràpids i més eficaços per a garantir que els delinqüents menors siguin portats davant els tribunals sempre que calgui i que els seus casos es resolguin sense retards innecessaris; com més aviat sigui condemnat o advertit un delinqüent, abans es podrà combatre el seu comportament delictiu;
- advertències i intervencions més ràpides i més ben dirigides per part de la policia;
- condemnes a treballs d'interès general dirigides, intenses, aplicades amb fermesa, que s'adaptaran tant al delicte del menor com als motius d'aquest delicte, posades en pràctica en associació amb els pares del menor o la seva família i centrats en el desgreuge a les víctimes;
- establiments tancats més flexibles i més eficaços, que han rebut suport dels poders d'empresonament, i
- un nou sistema de tribunals per a menors, que impliqui activament els joves i els seus pares al llarg del procediment penal i que exigeixi als joves que afrontin les conseqüències del seu comportament i assumeixin la seva responsabilitat.

118. Encara que ha tingut la prudència de no aplicar les disposicions relatives a les «penes de protecció» destinades als reincidents en robatori amb escalament, l'entrada en vigor de les quals comportaria un increment considerable de la població carcerària.

Si haguéssim de seleccionar, no sense parcialitat, algunes paraules d'aquest text, bé podrien ser les següents: més ràpids i més eficaços, dirigides i ràpides, aplicades amb fermesa, flexibles i eficaços. O també: associació, implicar, assumir les seves responsabilitats. Deu ser un discurs de l'eficàcia del procés de producció, d'una banda, i de l'associació, de l'altra? També es poden distingir molts indicis precursors d'una ampliació de la justícia restauradora i els desgreuges a les víctimes, amb una proposta per a un nou ordenament de reparació. Quant a l'associació, a més d'un consell nacional que integra les agències per a la justícia de menors i d'equips locals dedicats a la delinqüència juvenil (treballadors socials, oficials supervisors, policies i professionals de l'educació i la sanitat, així com associacions locals), s'ha previst d'imposar a les autoritats locals una obligació legal de col·laboració amb altres agències per a combatre la delinqüència.¹¹⁹

Aquests primeríssims indicis semblen indicar que el nou govern no ha renunciat al discurs populista sobre la delinqüència perillosa, però tampoc a l'objectiu d'un procés de justícia criminal financerament responsable, que ja caracteritzaven el govern anterior. Tanmateix, sembla que es comença a interessar pels acords locals que hem esmentat anteriorment, i que tenen moltes probabilitats d'experimentar un reforç del seu estatus. Rebran més ajudes econòmiques per als seus projectes? Tindran la llibertat de treballar amb les autoritats locals i de ser responsables davant seu? Això ja no és tan clar.

No obstant això, l'any 1998 hi ha hagut un gir en matèria de protecció social, reinserció i intervenció anticipada per a delinqüents juvenils en potència. Una vegada més, l'èxit depèn d'un enfocament basat en l'associació, una associació que ja practiquen la policia, els serveis socials i de posada a prova i altres participants respecte al maltractament infantil i la prevenció del delictes. Les estructures que abans només eren de consulta actualment donen senyals més vigorosos d'acció *interagències*, especialment en relació amb els joves. El to és més pragmàtic: «El que compta és el que funciona», ha dit Tony Blair. En un clima com aquest, tot i que encara no s'ha acordat cap finançament destinat a la recerca criminològica, la disponibilitat respecte als resultats de recerca ha canviat considerablement. Els investigadors, cansats de les posicions ideològiques d'anys anteriors, comencen a aixecar el cap i a sortir dels seus amagatalls.

Una cosa és prestar atenció als investigadors i una altra donar-los capacitat d'influència. L'any 1998 ja no hi ha una sola i única ideologia en política penal. La llei i l'ordre van de costat amb la reinserció i la prevenció. No s'ha expressat el mateix interès d'adequació en la necessitat de fer correspondre els recursos a la demanda (per exemple, per a les places de presó, de manera que els règims de confinament incloguin l'educació i la formació) que en la responsabilitat jurídica.¹²⁰ Hi ha una veritable consciència del fet que no s'ha d'ignorar el sentiment popular i les pors que suscita la delinqüència. Finalment, la recerca es comença a considerar, però també pot ser que s'ignori si no es posa a to amb l'humor del públic.

119. Vegeu els *Consultation papers* del Home Office (1997a, 1997b, 1997c).

120. La legislació nacional integrarà properament la Convenció Europea de Drets Humans.

BIBLIOGRAFIA

- ASHWORTH, A. «Sentencing». A: MAGUIRE, M.; MORGAN, M.; REINER, R. [ed.]. *The Oxford Handbook of Criminology*. Oxford: Oxford University Press, 1997, 1095-1136.
- ASHWORTH, A.; HOUGH, M. «Sentencing and the climate of opinion». A: *Criminal Law Review*, 1996, 776-787.
- AUDIT COMMISSION *Helping with Enquiries: Tackling Crime Effectively*. Londres: HMSO, 1993.
- AUDIT COMMISSION *Streetwise: Effective Police Patrol*. Londres: HMSO, 1996.
- BOTTOMS, A. «The philosophy and politics of punishment and sentencing». A: CLARKSON, C.; MORGAN, R. [ed.]. *The Politics of Sentencing Reform*. Oxford: Oxford University Press, 1995, 17-50.
- BOTTOMS, A.; CLAYTOR, A.; WILES, P. «Housing markets and residential community crime careers: a case study from Sheffield». A: EVANS, D.; FYFE, N.; HERBERT, D. [ed.]. *Crime, Policing and Place: Essays in Environmental Criminology*. Londres: Routledge, 1992, 118-144.
- BOTTOMS, A.; WILES, P. «Explanations of crime and place». A: EVANS, D.; FYFE, N.; HERBERT, D. [ed.]. *Crime, Policing and Place: Essays in Environmental Criminology*. Londres: Routledge, 1992, 11-35.
- BOTTOMS, A.; WILES, P. «Environmental criminology». A: MAGUIRE, M.; MORGAN, R.; REINER, R. [ed.]. *The Oxford Handbook of Criminology*. 2a ed. Oxford: Clarendon Press, 1997, 305-360.
- BRAKE, M.; HALE, C. *Public Order and Private Lives: The Politics of Law and Order*. Londres: Routledge, 1992.
- BROWN, J.; CAMPBELL, E.; FIFE-SCHAW, C. «Adverse impacts experienced by police officers following exposure to sex discrimination and sexual harassment». *Stress Medicine*, 1995, 11.
- CANOVAN, M. *Populism*. Londres: Junction Books, 1981.
- CARLEN, P. *Jigsaw: a Political Criminology of Youth Homelessness*. Buckingham: Open University Press, 1995.
- CLARKE, J.; COCHRANE, A.; McLAUGHLIN, E. [ed.]. *Managing Social Policy*. Londres: Sage, 1994.
- COLLISON, M. «In search of the high life: drugs, crime, masculinities and consumption». A: *British Journal of Criminology*, 36, 3, 1996, 428-44.
- COPAS, J.; DITCHFIELD, J.; MARSHALL, P. «Development of a new reconviction score». A: *Home Office Research Bulletin*, 36, 1994, 30-37.
- CRAWFORD, A. *The Local Governance of Crime*. Oxford: Oxford University Press, 1997.
- CULLEN ENQUIRY *The Public Enquiry into the Circumstances Leading up to and Surrounding the Events at Dunblane Primary School on Wednesday 13 March 1996*. By Lord Cullen. Londres: HMSO Cm. 3386, 1996.
- DENNIS, N.; ERDOS, G. *Families without Fatherhood*. Londres: Institute for Economic Affairs, 1992.
- DITTON, J.; HAMMERSLEY, R. [ed.]. *A Very Greedy Drug: Cocaine in Context*. Reading: Harwood, 1996.

- DOWDES, L.; ARENDT, D. «Fear of crime» *British Social Attitudes XII*. Londres: OPCS, 1995.
- DOWNES, D., MORGAN R. «Hostages to fortune?: the politics of law and order in post-war Britain». A: MAGUIRE, M.; MORGAN, R., REINER, R. [ed.]. *The Oxford Handbook of Criminology*. Oxford: Oxford University Press, 1996, 87-134.
- ELLINGWORTH, D.; FARRELL, G.; PEASE, K. «A victim is a victim: chronic victimisation in four sweeps of the British Crime Survey». A: *British Journal of Criminology*, 35, 1995, 360-365.
- FARRALL, S.; BANNISTER, J.; DITTON, J. «Questioning the measurement of the “fear of crime”: findings from a major methodological study». A: *British Journal of Criminology*, 37, 1997, 658-679.
- FALKNER, D. *Darkness and Light: Justice, Crime and Management for Today*. Londres: Howard League, 1996.
- GARLAND, D. *Punishment and Modern Society*. Oxford: Oxford University Press, 1990.
- GARLAND, D. «The limits of the sovereign state». A: *British Journal of Criminology*, 36, 4, 1996, 445-471.
- GILL, M.; HART, J. «Exploring investigative policing: a study of private detectives in Britain». A: *British Journal of Criminology*, 37, 1997, 549-567.
- GRAY, J. *Endgames: Questions in Late Modern Political Thought*. Cambridge: Polity Press, 1997.
- HALL, S. *Drifting into a Law and Order society, The Cobden Lecture*. Londres: Cobden Trust, 1979.
- HALL, S. *The Hard Road to Renewal: Thatcherism and the Crisis of the Left*. Londres: Lawrence and Wishart, 1988.
- HALL, S.; CLARKE, J.; CRITCHER, C.; JEFFERSON, T.; ROBERTS, B. *Policing the Crisis*. Londres: Macmillan, 1978.
- HAY, C. *Re-stating Social and Political Change*. Buckingham: Open University Press, 1996.
- HEIDENSOHN, F. *Women in Control? The Role of Women in Law Enforcement*. Oxford: Oxford University Press, 1992.
- HENHAM, R. «Anglo-American approaches to cumulative sentencing and the implications for UK sentencing policy». A: *Howard Journal of Criminal Justice*, 36, 3, 1997, 263-283.
- HIRSCHMANN, D. «Parole and the dangerous offender». A: WALKER N. [ed.]. *Dangerous People*. Londres: Blackstone Press, 1996.
- HOME OFFICE *Crime, Justice and Protecting the Public*, Cmnd. 965. Londres: HMSO, 1990.
- HOME OFFICE *Strengthening Punishment in the Community*, Cmnd. 2780. Londres: HMSO, 1995a.
- HOME OFFICE *National Standards for the Supervision of Offenders in the Community*. Londres: HMSO, 1995b.
- HOME OFFICE *New National and Local Focus on Youth Crime: A Consultation Paper*. Londres: Home Office, 1997a.
- HOME OFFICE *Tackling Youth Crime: A Consultation Paper*. Londres: Home Office, 1997b.

- HOME OFFICE *Tackling Delays in the Youth Justice System: A Consultation Paper*. Londres: Home Office, 1997c.
- HOOD, R.; SHUTE, S. *Parole in Transition*. Oxford: Centre for Criminological Research, 1994.
- HOOD, R.; SHUTE, S. *Paroling with New Criteria*. Oxford: Centre for Criminological Research, 1995.
- HOOD, R.; SHUTE, S. «Parole criteria, parole decisions and the prison population: evaluating the impact of the Criminal Justice Act 1991». A: *Criminal Law Review*, 1996, 77-87.
- JAMES, A. «Probation values for the 1990s - and beyond?». A: *Howard Journal of Criminal Justice*, 34, 4, 1995, 326-343.
- JAMES, A.; BOTTOMLEY, K.; LIEBLING, A.; CLARE, E. *Privatizing Prisons: Rhetoric and Reality*. Londres: Sage, 1997.
- JEFFERSON, T.; SHAPLAND, J. «Criminal justice, criminology and the production of order and control: trends in research and policy in the UK». A: ROBERT, P.; VAN OUIRIVE, L. [ed.]. *Research, Crime and Justice in Europe. An Assessment and Some Recommendations*. Sheffield: Universitat de Sheffield, 1995, 109-140.
- JESSOP, B. *State Theory*. Cambridge: Polity Press, 1990.
- JOHNSTON, V.; SHAPLAND, J.; WILES, P. *Developing Police Crime Prevention: Management and Organisational Change*, Crime Prevention Unit Paper 41. Londres: Home Office, 1993.
- JONES, C. «Auditing criminal justice». A: *British Journal of Criminology*, 33, 2, 1993, 187-202.
- JUSTICE *Victims in Criminal Justice*. Report of the Committee on the Role of the Victim in Criminal Justice. Londres, 1998.
- KING, R.; MCDERMOTT, K. *The State of our Prisons*. Oxford: Oxford University Press, 1995.
- LACEY, N. «Government as manager, citizen as consumer: the case of the Criminal Justice Act 1991». A: *Modern Law Review*, 57, 1994, 534.
- LEARMONT, J. *SIR Review of Prison Service Security*. Londres: HMSO, 1995.
- LEITNER, M.; SHAPLAND, J.; WILES, P. *Drug Usage and Drugs Prevention: The Views and Habits of the General Public*. Londres: HMSO, 1993.
- LEWIS, D. *Hidden Agendas: Politics, Law and Disorder*. Londres: Hamish Hamilton, 1997.
- LOADER, I.; GIRLING, E.; SPARKS, R. «Narratives of decline: youth, disorder and community in an English "Middletown"». A: *British Journal of Criminology*, 38, 3, 1998, 388-403.
- LYGO, SIR R. *Management of the Prison Service*. Londres: Home Office, 1991.
- MACDONALD, R. [ed.]. *Youth, the «Underclass» and Social Exclusion*. Londres: Routledge, 1997.
- MAGUIRE, M.; PEROUD, B.; RAYNOR, P. *Automatic Conditional Release: The First Two Years*, Home Office Research Study 156. Londres: Home Office, 1996.
- MAIR, G.; LLOYD, C.; NEE, C.; SIBBITT, R. *Intensive Probation in England and Wales: An Evaluation*, Home Office Research Study 133. Londres: HMSO, 1994.

- MARTIN, C. «The impact of equal opportunities policies on the day-to-day experiences of women police constables». A: *British Journal of Criminology*, 36, 4, 1996, 510-528.
- MCGUIRE, J. [ed.] *What Works?: Reducing Reoffending*. Chichester: John Wiley, 1995.
- MCLAUGHLIN, E.; MUNCIE, J. «Managing the criminal justice system». A: CLARKE, J.; COCHRANE, A.; MCLAUGHLIN, E. [ed.]. *Managing Social Policy*. Londres: Sage, 1994.
- MIRRELES-BLACK, C.; ROSS, A. *Crime Against Retail and Manufacturing Premises: Findings from the 1994 Commercial Victimisation Survey*. Home Office Research Study n.º. 146. Londres: Home Office, 1995.
- MURRAY, C. *The Emerging British Underclass*. Londres: Institute for Economic Affairs, 1990.
- MURRAY, C. *Underclass: The Crisis Deepens*. Londres: Institute for Economic Affairs, 1994.
- NELLIS, M. «Probation values for the 1990s». A: *Howard Journal of Criminal Justice*, 34, 1, 1995, 19-44.
- OFFE, C. *The Contradictions of the Welfare State*. Londres: Hutchinson, 1984.
- O'MALLEY, P. «Policing, politics and post-modernity». A: *Social and Legal Studies*, 6, 3, 1997.
- PEARSON, G.; BLAGG, H.; SMITH, D.; SAMPSON, A.; STUBBS, P. «Crime, community and conflict: the multi-agency approach». A: DOWNES, D. [ed.]. *Unravelling Criminal Justice*. Londres: Macmillan, 1992, 46-72.
- POLLITT, C. *Managerialism and the Public Services*, 1993.
- RADZINOWICZ, L. SIR «Reflections on the state of criminology». A: *British Journal of Criminology*, 34, 2, 1994, 99-104.
- RAMSAY, M.; PERCY, A. *Drug Misuse Declared: Results of the 1994 British Crime Survey*. Home Office Research Studies núm. 151. Londres: Home Office, 1996.
- RAYNOR, P.; SMITH, D.; VANSTONE, M. *Effective Probation Practice*. Londres: Macmillan, 1994.
- ROCK, P. *Helping Victims of Crime*. Oxford: Clarendon Press, 1990.
- ROZENBERG, J. *Trials of Strength*. Londres: Peter Cohen Books, 1997.
- SAMPSON, A.; STUBBS, P.; SMITH, D.; PEARSON, G.; BLAGG, H. «Crime, localities and the multi-agency approach». A: *British Journal of Criminology*, 28, 1988, 473-493.
- SASSON, T. *Crime Talk*. Nova York: Aldine de Gruyter, 1995.
- SHAPLAND, J. «Views on crime: public and private problems». A: LIGHT, R. [ed.]. *Public and Private Provisions in Criminal Justice*, Proceedings of the British Criminology Conference 1989. Bristol: Bristol Centre for Criminal Justice, University of the West of England, 1989, 19-34.
- SHAPLAND, J. «Preventing retail-sector crimes». A: TONRY, M.; FARRINGTON, D. [ed.]. *Building a Safer Society: Strategic Approaches to Crime Prevention, Crime and Justice*. vol. 19. Chicago: University of Chicago Press, 1995, 263-342.
- SHAPLAND, J. «Victims and criminal justice: should the criminal justice system move towards a public service ethos?». A: ALBRECHT, H.J.; DUNKEL, F.; KURZINGER, J.; SCHOCH, H. [ed.] *Festschrift für Gunther Kaiser*. Friburg: Max Planck Institute, en preparació.

- SHAPLAND, J.; HIBBERT, J.; ANSON, J. L'; SORSBY, J.; WILD, R. *Milton Keynes Criminal Justice Audit: Summary and Implications*. Sheffield: Institute for the Study of the Legal Profession, 1995.
- SHAPLAND, J.; HIBBERT, J.; ANSON, J. L'; SORSBY, J.; WILD, R. *Milton Keynes Criminal Justice Audit: the Detailed Report*. Sheffield: Institute for the Study of the Legal Profession, 1996.
- SHAPLAND, J.; VAGG, J. *Policing by the Public*. Londres: Routledge, 1988.
- SIM, J. «Reforming the penal wasteland». A: PLAYER, E.; JENKINS, M. [ed.]. *Prisons after Woolf*. Londres: Routledge, 1994.
- SIM, J. *Punishment in a Hard Land*. Londres: Sage, en premsa.
- SKOGAN, W. *Disorder and Decline: Crime and the Spiral of Decay in American Neighbourhoods*. Nova York: Free Press, 1990.
- SPARKS, R. «Are prisons part of the public sphere?». A: EDGELL, S.; WALKLATE, S.; WILLIAMS, G. [ed.]. *Debating the Future of the Public Sphere*. Aldershot: Avebury, 1995.
- SPARKS, R. «Penal austerity: the doctrine of less eligibility reborn?». A: FRANCIS, P.; MATTHEWS, R. [ed.]. *Prisons 2000*. Londres: Macmillan, 1996.
- SPARKS, R. «Criminology and recent social theory». A: MAGUIRE, M.; MORGAN, R.; REINER, R. [ed.]. *The Oxford Handbook of Criminology*. 2a ed. Oxford: Oxford University Press, 1997, 409-436.
- SPARKS, R.; BOTTOMS, A. «Legitimacy and order in prisons». A: *British Journal of Sociology*, 46, 1, 1995, 45-62.
- SPARKS, R.; BOTTOMS, A.; HAY, W. *Prisons and the Problem of Order*. Oxford: Oxford University Press, 1996.
- SPENCE, J. «A response to Mike Nellis: probation values for the 1990s». A: *Howard Journal of Criminal Justice*, 34, 4, 1995, 326-343.
- SQUIRES, P. «Reviewing the firearms control debate». A: *British Journal of Criminology*, 37, 1997, 680-686.
- STANKO, E. «Hidden violence against women». A: MAGUIRE, M.; POINTING, J. [ed.]. *Victims of Crime: A New Deal?*. Milton Keynes: Open University Press, 1988.
- SUPER CIRCULAR *Tackling Delays in the Youth Justice System*. Londres: Lord Chancellor's Department, Home Office, Department of Health, Welsh Office, Attorney General's Department and Department for Education and Employment, 15 d'octubre de 1997.
- TAYLOR, I. [ed.]. *The Social Effects of Free-Market Policies*. Londres: Harvester Wheatsheaf, 1990.
- TAYLOR, I. «Crime, anxiety and locality: responding to the condition of England at the end of the century». A: *Theoretical Criminology*, 1, 1997, 53-76.
- TILLEY, N. «Crime prevention and the Safer Cities story». A: *Howard Journal of Criminal Justice*, 32, 1993, 40-57.
- TRICKETT, T.; ELLINGWORTH, D.; HOPE, T.; PEASE, K. «Crime victimisation in the Eighties: changes in area and regional inequality». A: *British Journal of Criminology*, 35, 1995, 343-359.
- WALKER, A. «The strategy of inequality: poverty and income distribution in Britain 1979-89». A: TAYLOR, I. [ed.]. *The Social Effects of Free-Market Policies*. Londres: Harvester Wheatsheaf, 1990.

- WELLS, C.; DRYER, A. *Retail Crime Costs*. Londres: British Retail Consortium, 1996.
- WESTERGAARD, J. «About and beyond the underclass: some notes on the influences of social climate on British sociology». A: *Sociology*, 26, 1992, 575-587.
- WILLIAMS, B. [ed.] *Probation Values*. Birmingham: Venture Press, 1995.
- WILSON, W.J. *When Work Disappears: The World of the New Urban Poor*. Nova York: Alfred Knopf, 1996.
- WINDLESHAM LORD *Responses to Crime, volume 3: Legislating with the Tide*. Oxford: Oxford University Press, 1996.
- WOODCOCK, J. SIR *Report of the Enquiry into the Escape of Six Prisoners from the Special Security Unit at Whitemoor Prison on Friday 9 September 1994*. Londres: HMSO, 1994.
- WOOLF LORD *Justice, Prison Disturbances April 1990*. Londres: HMSO, 1991.
- WORRALL, A. *Punishment in the Community*. Essex: Longman, 1997.
- ZIMRING, F.; HAWKINS, G. *The Scale of Imprisonment*. Chicago: University of Chicago Press, 1991.